

Justitsministeriet
Lovafdelingen

DATO 9. august 2011

JOURNAL NR.

RA-2009-1211-0010

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: LIP/JSB

+ bilag

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2009

Jeg fremsender herved Rigsadvokatens redegørelse om anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2009. Redegørelsen bygger på statsadvokaternes indberetninger til Rigsadvokaten om varetægtsfængslinger i 2009 med en varighed på over 3 måneder forud for dom i 1. instans samt Justitsministeriets Forskningskontors bearbejdning af dette datamateriale. Redegørelsens hovedkonklusioner er gengivet nedenfor i punktform.

Som det fremgår af redegørelsen, har der i 2009 været en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger på mellem 3 og 6 måneder, mens den gennemsnitlige varighed af den enkelte langvarige fængsling samtidig faldt.

Jeg skal i den forbindelse bemærke, at udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger i væsentlig grad beror på en række forskellige faktorer med hensyn til udviklingen i og bekæmpelsen af kriminalitet, hvorfor en stigning eller et fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger fra et år til et andet ikke kan vurderes isoleret eller i sig selv vil være udtryk for en ændret anvendelse af varetægtsfængsling. Således vil f.eks. en stigning i de kriminalitetstyper, hvor varetægtsfængsling anvendes, og hvor efterforskningen ofte kan nødvendiggøre en længerevarende brug af varetægtsfængsling, f.eks. ved røverier, naturligt kunne indebære en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Tilsvarende vil prioritering af en særlig politimæssig indsats over for bestemte af sådanne kriminalitetstyper, f.eks. over for grovere bandekriminalitet, naturligt kunne føre til en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger.

Den løbende fokus på og tilsynet med varetægtsfængslingernes varighed vil imidlertid være medvirkende til at sikre, at efterforskningen i den enkelte sag løbende tilrette-

lægges og fremmes med henblik på at begrænse varetægtsfængslingens længde, og til at anvendelsen af varetægtsfængsling således ikke udstrækkes længere i sagen end nødvendigt.

I 2009 blev der foretaget 790 varetægtsfængslinger med en varighed på mere end 3 måneder. Varetægtsfængslingerne havde en gennemsnitlig varighed på ca. 6 måneder.

Disse langvarige varetægtsfængslinger udgjorde ca. 12 % af samtlige varetægtsfængslinger i 2009.

De længste varetægtsfængslinger vedrørte manddrab og forsøg herpå, narkotikaforbrydelser, brandstiftelse, alvorligere voldsforbrydelser og røveri.

97 % af de personer, der blev langvarigt varetægtsfængslet i 2009, blev domfældt, mens 3 % blev frifundet.

Antallet af langvarige varetægtsfængslinger steg med 16 % i forhold til 2008. Tallet var faldende fra 2005 til 2007 og er steget fra 2007 til 2009.

Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger faldt fra 202 til 187 dage i forhold til 2008 og er nu på det laveste niveau for perioden siden 2001.

Antallet af langvarige varetægtsfængslinger af unge under 18 år var 42 i 2009. Antallet var 55 i 2007 og 37 i 2008.

RIGSADVOKATEN

SIDE 2

1. Baggrund

1.1. Indberetningsordningen

Rigsadvokaten har siden 1997 administreret en indberetningsordning vedrørende langvarige varetægtsfængslinger. Indberetningsordningen har til formål overordnet at sikre, at varetægtsfængslinger bliver af så kort varighed som muligt og danner endvidere grundlag for de årlige redegørelser til Justitsministeriet om udviklingen i anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger, som Rigsadvokaten har udarbejdet siden 2004.

Lov nr. 493 af 17. juni 2008 om ændring af retsplejeloven (Begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger), der trådte i kraft den 1. juli 2008, medførte en række ændringer i retsplejelovens regler med henblik på at begrænse langvarige varetægtsfængslinger i straffesager og generelt bidrage til en hurtigere behandling af straffesager.

Loven bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1492/2007 om begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger. I betænkningen foreslog et flertal af udvalgets medlemmer bl.a., at der blev fastsat fravigelige øvre grænser for den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger.

På baggrund heraf blev der i retsplejelovens § 768 a fastsat frister for varetægtsfængslingers varighed. Det følger således af § 768 a, stk. 1, at varetægtsfængsling ikke –

medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder – må overstige et sammenhængende tidsrum på (1) 6 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller (2) 1 år, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover. Er arrestanten under 18 år, er fristerne for varetægtsfængsling henholdsvis 4 måneder og 8 måneder og kan kun fraviges, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder, jf. § 768 a, stk. 2.

I betænkningen anbefalede Strafferetsplejeudvalget også, at Rigsadvokatens indberetningsordning vedrørende langvarige varetægtsfængslinger skulle opretholdes.

RIGSADVOKATEN

Justitsministeren anførte i lovforslagets bemærkninger, at ministeriet kunne tilslutte sig Strafferetsplejeudvalgets overvejelser og anbefalinger om at opretholde en indberetningsordning vedrørende langvarige varetægtsfængslinger. Justitsministeriet tilkendegav endvidere såvel i bemærkningerne til lovforslaget som ved besvarelsen af et spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg, at ministeriet efter en vedtagelse af lovforslaget ville anmode Rigsadvokaten om indtil videre fortsat at redegøre årligt for udviklingen i langvarige varetægtsfængslinger. Ved besvarelsen af spørgsmålet fra Folketingets Retsudvalg tilføjede ministeriet, at Rigsadvokaten havde oplyst, at man ville opretholde en indberetningsordning vedrørende varetægtsfængslinger ud over 3 måneder, at denne fortsat ville danne grundlag for Rigsadvokatens redegørelse til Justitsministeriet, og at indberetningsordningen i givet fald ville blive tilpasset de ændringer, som lovforslaget medførte. Ved brev af 4. juli 2008 anmodede Justitsministeriet Rigsadvokaten om fortsat årligt at redegøre for udviklingen i langvarige varetægtsfængslinger.

SIDE 3

På den baggrund udsendte jeg den 8. juli 2008 Rigsadvokatmeddelelse nr. 6/2008, hvorved indberetningsordningen blev tilpasset de nye regler i retsplejeloven.

1.2. Datagrundlag

Indberetningsordningen pålægger politikredsene at foretage løbende indberetninger til statsadvokaterne om varetægtsfængslinger med en varighed på over 3 måneder. Politikredsene skal desuden sende en særlig indberetning, der belyser forløb og årsag, når der falder dom i sager, hvor der har været anvendt varetægtsfængsling i mere end 3 måneder.

På baggrund af politikredsenes indberetninger skal statsadvokaterne én gang om året foretage en indberetning til Rigsadvokaten om anvendelsen af langvarig varetægt i sager, hvor der er anvendt varetægtsfængsling i mere end 3 måneder forud for dom i 1. instans.

Indberetningsordningen omfatter ikke varetægtsfængsling i sager, hvori der ikke rejses tiltale, f.eks. fordi der sker påtaleopgivelse i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2. Indberetningsordningen omfatter heller ikke varetægtsfængsling med henblik på udlevering til retsforfølgning i udlandet.

Denne redegørelse vedrører anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2009 og er baseret på analyser, som Justitsministeriets Forskningskontor har gennemført på grundlag af statsadvokaternes indberetninger til Rigsadvokaten.

Med henblik på at belyse virkningen af de fravigelige øvre grænser for varetægtsfængslingers tidsmæssige udstrækning, der som nævnt ovenfor blev indsat i retsplejelovens § 768 a ved lov nr. 493 af 17. juni 2008, har Forskningskontoret sammenlignet data vedrørende langvarige varetægtsfængslinger i 2009 med data vedrørende langvarige varetægtsfængslinger i 2007. Med denne sammenligning er det muligt at se den fulde effekt af lovændringen, der trådte i kraft den 1. juli 2008.

RIGSADVOKATEN

SIDE 4

Forskningskontorets undersøgelse vedlægges som bilag A.

2. Anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2009

- **Antal og varighed**

Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse omfatter 790 varetægtsfængslinger med en varighed på mere end 3 måneder.

Disse langvarige varetægtsfængslinger udgjorde ca. 12 % af samtlige varetægtsfængslinger i 2009, jf. bilag A, tabel 7.

De langvarige varetægtsfængslinger havde en gennemsnitlig varighed på 187 dage (ca. 6 måneder).

64 % (i alt 498) af de langvarige varetægtsfængslinger havde en varighed på 3-6 måneder, mens 36 % (i alt 292) varede mere end 6 måneder. Et begrænset antal varetægtsfængslinger varede mere end 1 år (i alt 58 svarende til 7 % af samtlige langvarige varetægtsfængslinger).

Samlet blev der anvendt langvarig varetægtsfængsling i 148.083 dage i 2009.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 1 og tabel 6.

- **Varetægtsfængslede under 18 år**

5,3 % (i alt 42) af de langvarigt varetægtsfængslede var under 18 år, da varetægtsfængslingen blev iværksat. Heraf var 20 personer 17 år, 15 personer var 16 år, og 7 personer var 15 år.

Undersøgelsen indeholder ikke oplysninger om, i hvilket omfang der er anvendt surrogatfængsling. Det bemærkes imidlertid, at unge under 18 år som altovervejende hovedregel undergives varetægtssurrogat i egnet hjem eller institution, jf. retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3.

RIGSADVOKATEN

- **Fordeling på kriminalitetstyper**

SIDE 5

Varetægtsfængsling ud over 3 måneder blev i 2009 navnlig foretaget på baggrund af sigtelser for røveri (29 %), alvorligere voldsforbrydelser (herunder grov vold, uagtensomt manddrab, trusler mod vidner, hensynsløs fareforvoldelse, frihedsberøvelse for vindings skyld og menneskehandel) (21 %), narkotikaforbrydelser (13 %) samt øvrige ejendomsforbrydelser (12 %).

For de særligt langvarige varetægtsfængslinger på mere end 6 måneder ser fordelingen næsten identisk ud. Også her skete varetægtsfængsling især på grundlag af sigtelser for røveri (27,7 %), men der blev også foretaget en del varetægtsfængslinger på mere end 6 måneder for alvorligere voldsforbrydelser (17,8 %), narkotikaforbrydelser (16,4 %) og manddrab og forsøg herpå (15,4 %).

Den længste gennemsnitlige varighed af varetægtsfængslinger i 2009 ses i sager om manddrab og forsøg herpå, hvor længden i gennemsnit var på 9½ måned.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 1.

- **Domfældelser**

Der er sket domfældelse i forhold til 97 % af de personer, der var varetægtsfængslet i mere end 3 måneder i 2009, mens 3 % er blevet frifundet.

88 % af de dømte blev fundet skyldige i forhold til mindst en af de sigtelser, der dannede grundlag for varetægtsfængslingen, mens de resterende 12 % er blevet domfældt for andre forhold.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 3 og 4.

- **Sanktioner**

Langt størstedelen (81 %) af de personer, der var varetægtsfængslet i mere end 3 måneder i 2009, blev idømt ubetingede fængselsstraffe, herunder kombinationsdomme, mens 1 % blev idømt betingede fængselsstraffe.

14 % blev idømt foranstaltningsdomme, 1 % blev idømt en ungdomssanktion og 1 % blev idømt en bøde.

Blandt de varetægtsfængslede, der blev idømt ubetingede fængselsstraffe, blev 11 % idømt straffe på mere end 5 års fængsel, 50 % blev idømt straffe på mellem 1 og 5 års fængsel, og 39 % blev idømt straffe på indtil 1 års fængsel. Den gennemsnitlige længde af de idømte straffe var 28,8 måneder.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 4 og 5.

3. Udvikling i forhold til tidligere år

- **Stigning i antal af langvarige varetægtsfængslinger**

I perioden 2001–2005 var der en konstant stigning såvel i antallet af langvarige varetægtsfængslinger som i de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger. Samlet steg antallet af langvarige varetægtsfængslinger med 61 % fra 446 i 2001 til 717 i 2005. Samtidig steg de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger fra 7,6 % i 2001 til 12,4 % i 2005.

I perioden fra 2005 til 2007 faldt antallet af langvarige varetægtsfængslinger med 13,5 % fra 717 til 620, ligesom de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger faldt fra 12,4 % til 10,5 %.

I 2008 var der på ny en mindre stigning fra 620 til 679 (svarende til 10 %) i antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Tilsvarende steg de langvarige varetægtsfængslingers andel af samtlige varetægtsfængslinger fra 10,5 % til 11,1 %.

I 2009 var der igen en stigning fra 679 til 790 (svarende til 16 %) i antallet af langvarige varetægtsfængslinger. Tilsvarende er de langvarige varetægtsfængslingers andel af samtlige varetægtsfængslinger steget fra 11,1 % til 12,1 %.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 6 og 7.

- **Stigning i det samlede antal dage i langvarig varetægt**

Der var i 2009 en stigning på 14.311 dage (svarende til 10,7 %) i forhold til 2007 i det samlede antal dage i langvarig varetægt.

Stigningen i det samlede antal dage i langvarig varetægt er en naturlig følge af, at selve antallet af langvarige varetægtsfængslinger er steget fra 620 i 2007 til 790 i 2009, svarende til en stigning på 170.

Væksten på i alt 170 langvarige varetægtsfængslinger fra 2007 til 2009 skyldes primært en vækst i langvarige varetægtsfængslinger for røveri, øvrige ejendomsforbrydelser samt alvorligere voldsforbrydelser, jf. nedenfor under afsnittet om fordeling af kriminalitetstyper.

RIGSADVOKATEN

SIDE 7

Dette kan delvist forklares ud fra en stigning i antallet af sager på disse områder.

Der er således sket en markant vækst på 34 % i antallet af røverianmeldelser i perioden fra 2007 til 2009. Især er anmeldelserne af røveri af særlig farlig karakter steget kraftigt, idet antallet af anmeldelser fra 2007 til 2009 er vokset med næsten 60 %.

For så vidt angår anmeldelser i sager vedrørende øvrige ejendomsforbrydelser har der fra 2007 til 2009 været en stigning på omkring 15 %, mens langvarige varetægtsfængslinger i denne type sager er steget med 1/3.

Med hensyn til alvorligere voldsforbrydelser er der ikke sket en stigning i antallet af anmeldelser fra 2007 til 2009.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 6.

- **Fald i den gennemsnitlige varighed af langvarige varetægtsfængslinger**

Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger var i perioden 2001-2005 mellem 219 og 230 dage. I 2006 faldt den gennemsnitlige varighed til 206 dage, mens der i 2007 var en mindre stigning til 216 dage.

I 2008 faldt den gennemsnitlige varighed på ny – nu til 202 dage.

I 2009 er den gennemsnitlige varighed atter faldet og er nu på 187 dage.

Den gennemsnitlige varighed af langvarige varetægtsfængslinger er således faldet fra 216 dage i 2007 til 187 dage i 2009, svarende til et fald på 13,4 %. Den gennemsnitlige længde af de langvarige varetægtsfængslinger var således noget lavere i 2009 end i

2007 og var endvidere i 2009 på det laveste niveau siden 2001, hvor Justitsministeriets Forskningskontor første gang lavede sine udviklingsanalyser.

Ændringen af retsplejeloven i 2008 og indsættelsen af § 768 a om fravigelige øvre grænser for varetægtsfængslingers tidsmæssige udstrækning, jf. ovenfor under afsnit 1.1, kan have haft indflydelse på, at de langvarige varetægtsfængslinger i 2009 gennemgående har været af kortere varighed end i 2007. Der henvises endvidere til afsnit 4 nedenfor.

For nærmere oplysninger henvises til bilag A, tabel 6.

RIGSADVOKATEN

- **Færre langtidsvaretægtsfængslede under 18 år**

SIDE 8

I 2007 var 8,8 % (i alt 55) af de langvarigt varetægtsfængslede under 18 år, mens kun 5,3 % (i alt 42) af de langvarigt varetægtsfængslede var under 18 år i 2009. I 2008 var 5,4 % (i alt 35) af langvarigt varetægtsfængslede under 18 år.

- **Fordeling på kriminalitetstyper**

Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse viser, at der ikke er klare udviklingstendenser for fordelingen af varetægtsfængslinger i forhold til kriminalitetstyper.

Der er dog en tydelig stigning i både andel og antal af langvarige varetægtsfængslinger for alvorligere voldsforbrydelser i forhold til de øvrige kriminalitetstyper i perioden 2001-2009.

I perioden 2001-2007 var der et fald i andelen af langvarige varetægtsfængslinger for røveri. Faldet er imidlertid afløst af en markant stigning i perioden 2007-2009.

I perioden fra 2001 til 2009 har der været en stigning i andel og antal af langvarige varetægtsfængslinger for de øvrige ejendomsforbrydelser.

Endelig er der fra 2001-2009 en tendens til fald i andel og antal af langvarige varetægtsfængslinger for manddrab og forsøg herpå.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 7.

- **Lokale forskelle**

Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse viser fordelingen af langvarige varetægtsfængslinger på politikredsene for årene 2001-2009, jf. bilag A, tabel 8.

Det fremgår heraf, at såvel antallet af langvarige varetægtsfængslinger som de langvarige varetægtsfængslingers procentvise andel af samtlige varetægtsfængslinger varierer en del fra kreds til kreds og over tid i den enkelte kreds.

Den procentvise andel af langvarige varetægtsfængslinger var i 2009 størst hos Sydsjælland og Lolland-Falsters Politi, hvor 29 % af samtlige varetægtsfængslinger var langvarige, og lavest hos Københavns Politi, hvor kun 6 % af samtlige varetægtsfængslinger var langvarige. På landsbasis udgjorde langvarige varetægtsfængslinger som nævnt i afsnit 2 i gennemsnit 12,1 % af samtlige varetægtsfængslinger i 2009.

RIGSADVOKATEN

Justitsministeriets Forskningskontor har bemærket, at andelen af langvarige varetægtsfængslinger i nogle politikredse varierer meget år for år, og at variationerne indikerer, at fordelingen af komplicerede og alvorlige sager, der kan føre til langvarige varetægtsfængslinger, er ujævn tidsmæssigt og geografisk.

SIDE 9

4. Særligt om virkningen af lovændringen i 2008

For at vurdere effekten af lovændringen har Justitsministeriets Forskningskontor sammenlignet data vedrørende de langvarige varetægtsfængslinger i 2009 med data for 2007, dvs. året før lovændringen trådte i kraft den 1. juli 2008.

Det fremgår af Forskningskontorets undersøgelse, at i alt 97 varetægtsfængslinger i 2009 overskrider de fravigelige tidsgrænser, der blev indført med lovændringen i 2008.

I 2007 var langvarige varetægtsfængslinger af personer på 18 år og derover i 84 % af sagerne af en længde, der var inden for den tidsgrænse, som blev indført med lovændringen i 2008. I 2009 var denne andel 87 %. Andelen af langvarige varetægtsfængslinger udover tidsgrænsen var således i 2007 16 %, mens andelen i 2009 var faldet til 13 % (svarende til 1,5 % af samtlige varetægtsfængslinger).

For personer under 18 år var andelen af varetægtsfængslinger inden for tidsgrænsen i 2007 78 %, mens denne i 2009 var steget til 83 %. I 2007 var andelen af langvarige varetægtsfængslinger af denne persongruppe udover tidsgrænsen 22 %. Den tilsvarende andel faldt i 2009 til 17 %.

I perioden fra 2007-2009 er der således både for personer over og under 18 år en stigning i antallet af varetægtsfængslinger, der holder sig inden for de tidsmæssige rammer, der er fastsat i retsplejelovens § 768 a.

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 9 og 10.

5. Årsager til langvarige varetægtsfængslinger

Indberetningsskemaerne til Rigsadvokaten har siden september 2006 givet politikredsene mulighed for at angive forhold, som kan have haft betydning for varetægtsfængslingens længde. Politikredsene har i 97 % af sagerne angivet en eller flere årsager til, at varetægtsfængslingerne har været langvarige. Bilag A, tabel 14, indeholder en oversigt over de indkomne svar. Det fremgår heraf, at forhold ved sagen (kompleksitet, omfang mv.) oftest (24 %) angives som årsag. Herudover angives mentalundersøgelser, andre undersøgelser, den sigtede/forsvarenes forhold og forhold i forbindelse med rettens behandling af sagerne hyppigt som årsag til, at varetægtsfængslingerne har trukket ud.

RIGSADVOKATEN

Generelt kan man dog ikke alene ud fra de forhold, der er angivet på indberetningsskemaerne, konstatere bestemte forhold, der ser ud til at have markant betydning for, om varetægtsfængslingen holder sig inden for de fravigelige tidsgrænser eller ej. Datagrundlaget viser alene små forskelle, som går i forskellig retning, og der kan således næppe på baggrund af disse oplysninger entydigt peges på, hvad der er årsagen til, at nogle varetægtsfængslinger overskrider de fravigelige tidsgrænser, jf. bilag A, tabel 14.

SIDE 10

Forskningskontoret har foretaget en nærmere undersøgelse af, om visse bestemte forhold i forbindelse med behandlingen af en sag – gennemførelse af mentalundersøgelse, forelæggelse for Retslægerådet og forelæggelse for statsadvokaten – der erfaringsmæssigt kan have betydning for varetægtsfængslingens længde, særligt må antages at bidrage til, at nogle varetægtsfængslinger overskrider de fravigelige tidsgrænser, jf. bilag A, tabel 11.

Forskningskontorets undersøgelse peger på, at mentalundersøgelser kan have betydning herfor. I de sager, hvor varetægtsfængslingerne udstrækkes ud over de fravigelige tidsgrænser i retsplejelovens § 768 a, blev der i 36 % af sagerne udarbejdet mentalundersøgelse, jf. tabel 11. I disse sager var den gennemsnitlige varighed fra varetægtsfængslingens påbegyndelse til kendelse om mentalundersøgelse 74 dage, hvorimod den gennemsnitlige varighed var 31 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen kunne holdes inden for tidsgrænsen. Den gennemsnitlige varighed for udarbejdelse af mentalundersøgelse var 112 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingerne overskred tidsgrænsen, og 77 dage hvor varetægtsfængslingerne var inden for tidsgrænsen, jf. bilag A, tabel 12.

Undersøgelsen peger desuden på, at forelæggelser for Retslægerådet kan have betydning for varetægtsfængslinger udover tidsgrænsen. I de sager, hvor varetægtsfængslingen udstrækkes ud over tidsgrænsen i retsplejelovens § 768 a, blev 23 % af sagerne forelagt Retslægerådet, jf. bilag A, tabel 11. I disse sager tog det i gennemsnit 27 dage fra mentalundersøgelsens afslutning til forelæggelse for Retslægerådet, hvorimod den

gennemsnitlige varighed var 23 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen kunne holdes inden for tidsgrænsen. Undersøgelsen viser videre, at Retslægerådets udarbejdelse af en udtalelse i gennemsnit tog 51 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen overskred tidsgrænsen, og 35 dage i de sager hvor varetægtsfængslingen var inden for tidsgrænsen, jf. bilag A, tabel 12.

Undersøgelsen peger herudover på, at forelæggelse for en statsadvokat til afgørelse af tiltale spørgsmål kan medvirke til eller være indikator for langvarig varetægtsfængsling udover tidsgrænsen. I de sager, hvor varetægtsfængslingen udstrækkes ud over de fravigelige tidsgrænser i retsplejelovens § 768 a, blev 49 % af sagerne forelagt for statsadvokaten. Sagsbehandlingen hos statsadvokaten varede i disse sager i gennemsnit 88 dage, hvorimod sagsbehandlingstiden i gennemsnit varede 25 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen var inden for tidsgrænsen. Undersøgelsen viser videre, at det i gennemsnit tog 17 dage fra statsadvokatens afgørelse af tiltale spørgsmålet til anklageskriftets udarbejdelse, hvorimod det tog 6 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen var inden for tidsgrænsen, jf. bilag A, tabel 12.

RIGSADVOKATEN

SIDE 11

Endelig peger undersøgelsen på, at berammelsestiderne hos domstolene også kan have betydning for varetægtsfængslingernes længde i denne henseende. Undersøgelsen viser, at det i gennemsnit tog 112 dage fra anklageskriftets udfærdigelse til dom i 1. instans i de sager, hvor varetægtsfængslingen overskred tidsgrænsen, hvorimod det i gennemsnit tog 60 dage i de sager, hvor varetægtsfængslingen var inden for tidsgrænsen, jf. bilag A, tabel 12.

Umiddelbart peger undersøgelsen – ligesom undersøgelsen i 2008 – på, at det forhold, at der er flere sigtede i samme sag, ikke har betydning for varetægtsfængslingens længde, jf. bilag A, tabel 13.

Forskningskontoret anfører, at meget således tyder på, at medvirkende årsager til, at nogle varetægtsfængslinger overskrider de fravigelige tidsgrænser, der blev fastsat i retsplejelovens § 768 a ved lovændringen i 2008, kan være, at der i disse sager er gennemført mentalundersøgelser, og at sagerne hyppigere er forelagt Retslægerådet og/eller statsadvokaten. Desuden har de undersøgelser og den sagsbehandling mv., der har skullet gennemføres, taget længere tid end sædvanligt eller været længere om at blive iværksat.

Justitsministeriets Forskningskontors analyse tyder endvidere på, at berammelsestiden i retten i gennemsnit har været markant længere i de sager, hvor varetægtsfængsling er udstruktet ud over tidsgrænsen.

Det er naturligvis vigtigt at være opmærksom på, at de nævnte sagsskridt i sager, hvor varetægtsfængslingerne overstiger den i retsplejelovens § 768 a fastsatte tidsgrænse,

ofte angår komplicerede, omfangsrige straffesager, hvor det vil være naturligt, at sagsbehandlingstiden er længere. Samtidig vil der i sagens natur ikke mindst i større og mere komplicerede sager kunne være andre forhold, der indebærer, at varetægtsfængsling udstrækkes længere end ellers, ligesom sådanne sager ofte vil kræve en længerevarende retslig behandling og dermed kan vanskeliggøre en hurtigere berømmelse af sagerne i retten.

Det forhold, at f.eks. gennemførelsen af en mentalundersøgelse eller forelæggelsen for Retslægerådet eller en statsadvokat i en sag har taget længere tid end den gennemsnitlige varighed, indebærer således ikke i sig selv, at den tid, der er medgået til det pågældende sagsskridt, i det konkrete tilfælde har været længere end nødvendigt.

RIGSADVOKATEN

SIDE 12

Rigsadvokaten vil imidlertid på baggrund af Forskningskontorets undersøgelse tage statsadvokaternes tilsyn med langvarige varetægtsfængslinger op i forbindelse med forberedelsen af en ny ordning for statsadvokaternes tilsyn med kvalitets- og legalitetssikringen i politikredsens straffesagsbehandling med henblik på at sikre, at varetægtsfængsling i det enkelte tilfælde bliver så kortvarig som mulig. Der henvises til pkt. 6 umiddelbart nedenfor.

Jeg kan endvidere oplyse, at det er besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, der mere generelt skal overveje anvendelsen af varetægtsfængsling og de faktorer, der har betydning herfor. Arbejdsgruppens overvejelser vil omfatte både antallet af varetægtsfængslinger og varigheden heraf. Arbejdsgruppen vil have deltagelse af Domstolsstyrelsen, Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Rigsadvokaten. Arbejdsgruppens overvejelser forventes afsluttet i løbet af i år.

6. Forenkling af indberetningsordningen

I min redegørelse for anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2007 oplyste jeg, at det har vist sig, at indberetningsordningen er temmelig ressourcekrævende for politikredsene og statsadvokaterne. Det skyldes især, at skemaerne skal udfyldes manuelt, og at oplysningerne ofte kun kan findes ved en konkret gennemgang af de enkelte sager.

Som oplyst i min redegørelse for 2008 har jeg derfor i samarbejde med Justitsministeriets Forskningskontor iværksat et lean-projekt med henblik på at forenkle indberetningsordningen, herunder ved at erstatte dele af indberetningsordningen med regelmæssige udtræk fra politiets ledelsesinformationssystem (POLIS).

Lean-projektet er nu afsluttet, og det er på baggrund heraf min hensigt at justere indberetningsordningen, således at den nuværende meget ressourcekrævende løbende underretning fra politikredsene til statsadvokaterne afskaffes. I stedet vil statsadvokaterne selv skaffe sig oplysningerne via regelmæssige udtræk i POLIS om antallet af vare-

tægtsfængslede i de enkelte politikredse, længden, herunder den gennemsnitlige længde, af varetægtsfængslingen, ligesom det vil være muligt at gruppere varetægtsarrestanterne efter kriminalitetstype. Statsadvokaterne vil samtidig i forbindelse med det almindelige tilsyn med politikredsene skulle være opmærksomme på langvarige varetægtsfængslinger med en varighed på mere end 3 måneder, herunder særligt opmærksomme på varetægtsfængslinger, der overstiger de fravigelige grænser i retsplejelovens § 768 a – dvs. 6 måneder og 1 år eller, hvis den varetægtsfængslede er under 18 år, 4 måneder og 8 måneder, jf. pkt. 1.1. ovenfor.

Det er endvidere min hensigt at ændre indberetningsordningen således, at den endelige indsendelse af blanket og dom fra politikredsene til statsadvokaterne om muligt erstattes med en udskrift med grunddata om fængslingen. Statsadvokaterne vil samtidig skulle være særligt opmærksomme på at få belyst årsagerne til udviklingen i langvarige varetægtsfængslinger i forbindelse med det almindelige tilsyn med kredsene, herunder således at der kan redegøres for udviklingen i forbindelse med de årlige tilsynsrapporter til mig.

RIGSADVOKATEN

SIDE 13

Det er forventningen, at omlægningen af indberetningsordningen vil indebære en arbejdsmæssig besparelse i kredsene og hos statsadvokaterne. Samtidig vil omlægningen styrke statsadvokaternes og Rigsadvokatens tilsyn med den løbende udvikling i anvendelsen af langvarig varetægt, idet udtrækkene fra POLIS vil lette muligheden for på et tidligt tidspunkt at følge udviklingen for langvarige varetægtsfængslinger i den enkelte kreds og for at foretage sammenligning på tværs af politikredsene.

Rigsadvokaten forudsættes efter omlægningen som hidtil at afgive årlige redegørelser til Justitsministeriet om udviklingen i langvarige varetægtsfængslinger.

Lennart Hem Lindblom

Langvarige varetægtsfængslinger 2009

Til brug for Rigsadvokaten er der gennemført en undersøgelse af længerevarende varetægtsfængslinger. Det vil sige varetægtsfængslinger, der forud for dom i 1. instans har varet mere end tre måneder. Der er tidligere gennemført undersøgelser og udarbejdet rapporter vedrørende langvarige varetægtsfængslinger i årene 2000 til 2008. Nærværende rapport angår sager med langvarige varetægtsfængslinger, hvor der er faldet dom i 1. instans i 2009. Sigtet med undersøgelsen er at belyse udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger og deres fordeling efter kriminalitetens art, politikreds m.v. I denne rapport vil der i særlig grad blive fokuseret på den lovændring, der trådte i kraft i 2008, og som indebar længstetider for de varetægtsfængslingen, hvor der ikke foreligger særlige omstændigheder.

1. Undersøgelsesmateriale

Datamaterialet er indsamlet af Rigsadvokaten på baggrund af den indberetningsordning, som siden 2000 har fastsat, at statsadvokaterne hvert år indberetter de arrestantsager, hvor varetægtsfængslingen overstiger tre måneder, og hvor der er faldet dom i 1. instans.

Indberetningen til Rigsadvokaten sker på et særligt skema, hvor der oplyses om sigtelsen og dommen og om antallet af sigtede i sagen. Såfremt personen sigtes for flere forhold, er det det forhold, der har den højeste strafferamme, der i denne undersøgelse er registreret som hovedsigtelsen.

I skemaet er der desuden oplyst om datoer for hændelser i sagen. Ud over datoen for varetægtsfængslingens påbegyndelse drejer det sig om datoen for en eventuel kendelse om mentalerklæring og for mentalerklæringens udfærdigelse, datoen for en eventuel forelæggelse for Retslægerådet og datoen for Retslægerådets udtalelse, datoen for en eventuel forelæggelse af tiltalespørgsmålet for statsadvokaten, datoen for statsadvokatens afgørelse af tiltalespørgsmålet og endelig datoen for anklageskriftet og for dom i 1. instans. Disse oplysninger indgår i undersøgelsen i det omfang, de kan

antages at have haft en betydning for varetægtsfængslingens længde. Det vil sige, at hændelser, der ligger før eller efter varetægtsfængslingen, ikke er inkluderet.

Skemaet fra Rigsadvokaten indeholder endvidere spørgsmål om, hvorvidt følgende forhold har haft betydning for varetægtsfængslingens varighed:

- *Sagens omfang eller karakter* (F.eks. omfattende efterforskning, et stort antal forhold, stort sagskompleks med mange sigtede, efterforskning i udlandet, indenretlige afhøringer etc.).
- *Mentalundersøgelse.*
- *Indhentelse af udtalelser eller foretagelse af undersøgelser* (F.eks. indhentning af undersøgelse fra Retskemisk Institut, Retsmedicinsk Institut, Kriminalteknisk Afdeling, Kriminalforsorgen, eller forelæggelse for Retslægerådet, forelæggelse for andre myndigheder, herunder Rigsadvokaten, statsadvokaten, visitationsudvalget, kommunale myndigheder, Udlændingenservice eller andre myndigheder mv.).
- *Politiet eller anklagemyndighedens forhold* (Ressourceproblemer, omfordeling, manglende forkyndelse etc.).
- *Domstolenes forhold* (Berammelsesproblemer, brug af sættestemmer, anteciperet bevisførelse, kendelser mv.).
- *Sigtede og/eller forsvarerens forhold* (Skiftende forklaringer, manglende samarbejde, skift af forsvarer, berammelsesproblemer etc.).
- *Medsigtedes forhold* (Skiftende forklaringer, manglende samarbejde etc.).
- *Vidners forhold* (Udeblivelse, forkyndelsesproblemer etc.).
- *Andre årsager.*

Oplysningerne fra Rigsadvokatens skemaer er indtastet og databehandlet i Justitsministeriets Forskningskontor. Såfremt der har manglet oplysninger, er disse så vidt muligt søgt indhentet via Kriminalregisteret.

Efter frasortering af fejlagtigt indberettede sager, f.eks. varetægtsfængslinger under 3 måneder, sager med dom i 1. instans i andre år end i 2009 eller sager, der har ført til tiltalefrafald m.v., består det endelige undersøgelsesmateriale for år 2009 af 790 varetægtsfængslinger.

I 55 af sagerne har den sigtede ikke været varetægtsfængslet i et uafbrudt forløb frem til dom i 1. instans. Det kan enten skyldes, at vedkommende er flygtet, eller at vedkommende er løsladt før dom. Disse sager vil kun i begrænset omfang indgå i analyserne vedrørende varigheden af forskellige hændelser, da den afbrudte varetægtsfængsling bevirker, at det ikke altid er muligt sikkert at fastslå, hvorvidt de forskellige hændelser er indtruffet, mens vedkommende har været varetægtsfængslet.

I en tidligere rapport er der gjort opmærksom på, at undersøgelsesmateriale for år 2000 antagelig er mangelfuldt. De udviklingsanalyser, der er foretaget, vil derfor alene omfatte årene 2001 til 2009.

2. Generel beskrivelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2009

Af tabel 1 ses, hvilke hovedsigtelser der ligger bag de langvarige varetægtsfængslinger set i forhold til varetægtsfængslingens længde.

Tabel 1. Varetægtsfængslinger fordelt efter kriminalitetens art og varighed, 2009.

	Over 3 mdr. til og med 4 mdr.	Over 4 mdr. til og med 5 mdr.	Over 5 mdr. til og med 6 mdr.	Over 6 mdr. til og med 9 mdr.	Over 9 mdr. til og med et år.	Over et år	I alt (N)	I alt (%)	Gennemsnitlig varighed (dage)
Alvorligere seksualforbrydelser	11	10	12	7	4	5	49	6	198
Øvrige seksualforbrydelser	3	3	2	0	0	0	8	1	134
Manddrab og forsøg herpå	3	2	6	14	20	11	56	7	280
Alvorligere voldsforbrydelser	52	35	24	36	7	9	163	21	171
Øvrige voldsforbrydelser	8	5	4	4	2	0	23	3	162
Brandstiftelse	9	9	6	13	9	2	48	6	202
Røveri	60	64	27	52	17	12	232	29	180
Ejendomsforbrydelser i øvrigt	30	27	15	15	5	0	92	12	150
Narkotikaforbrydelser	26	17	10	20	9	19	101	13	223
Øvrige lovovertrædelser	8	6	4	0	0	0	18	2	128
I alt (N)	210	178	110	161	73	58	790	100	187
I alt (%)	27	23	14	20	9	7	100		

Kategorien 'Alvorlige seksualforbrydelser' omfatter voldtægt, incest og seksualforbrydelser over for børn under 12 år. Det kan nævnes, at alle de øvrige seksualforbrydelser angår forbrydelser mod børn under 15 år. Af de i alt 56 varetægtsfængslinger vedrørende manddrab eller forsøg herpå angår 59 pct. (33) forsøg på manddrab.

'Alvorlige voldsforbrydelser' inkluderer, ud over §§ 245-246, trusler mod vidner m.v. (§ 123), menneskesmugling under skærpende omstændigheder (§ 125 a), fareforvoldelse (§ 252), frihedsberøvelse efter § 261, stk. 2, og trussel på livet (§ 266). Ti af de 23 varetægtsfængslingerne for 'Øvrige voldsforbrydelser' vedrører vold o.l. mod offentlig myndighed, mens de resterende angår simpel vold (§ 244).

19 af de 48 varetægtsfængslinger for brandstiftelse vedrører § 180. Andelen af varetægtsfængslinger for røveri, der er klassificeret som groft røveri (§ 288, stk. 2), udgør lidt under en sjettedel af samtlige røverier.

Godt to tredjedele af de 92 varetægtsfængslinger for øvrige ejendomsforbrydelser angår tyveri, mens det både er 12 pct., der vedrører dokumentfalsk og afpresning. Dertil kommer fire varetægtsfængslinger for brugstyveri, tre for bedrageri, to for hæleri og én for uberettiget anvendelse m.v. af betalingsmiddel (§ 301).

De varetægtsfængslinger, der har med narkotikaforbrydelser at gøre, vedrører i alle tilfælde § 191.

15 af de 18 varetægtsfængslinger for øvrige lovovertrædelser angår overtrædelse af straffelovens bestemmelse om våben og sprængstof (§ 192 a). De resterende tre sager angår henholdsvis udgivelse af falske penge (§ 167), våbenloven og udlændingeloven (menneskesmugling).

Det ses videre af tabel 1, at en stor del af de langvarige varetægtsfængslinger vedrører røveri og alvorlige voldsforbrydelser, idet halvdelen varetægtsfængslingerne angår disse kriminalitetsformer. Sigtelser for narkotikaforbrydelser og ejendomsforbrydelser i øvrigt forekommer også relativt hyppigt i de sager, der har ført til langvarige varetægtsfængslinger.

Den gennemsnitlige længde af varetægtsfængslingerne er på 187 dage, hvilket svarer til lidt over 6 måneder. Varetægtsfængslinger for 'manddrab eller forsøg herpå' har den længste gennemsnitlige varighed – knap 9½ måneder – mens varetægtsfængslingerne for sager i kategorien 'øvrige lovovertrædelser' har den korteste gennemsnitlængde – nemlig 128 dage eller godt 4 måneder.

Den nederste række i tabel 1 fortæller, at lidt over én fjerdedel af de langvarige varetægtsfængslinger har varet højst fire måneder, mens 7 pct. har varet mere end ét år. Af de i alt 58 varetægtsfængslinger, som har varet mere end ét år, overskrider 10 af dem 1½ år. Den længste varetægtsfængsling har varet i 22 måneder og vedrører røveri mod person i egen bolig samt 9 sigtelser. Sagens kompleksitet, mentalundersøgelse og indhentelse af andre undersøgelser angives som årsag til, at varetægtsfængslingen har været så langvarig.

Ved siden af de hovedsigtelser, der er omfattet af tabel 1, er 602 af de varetægtsfængslede sigtet for andre former for lovovertrædelser, jf. tabel 2. Det er formentlig ikke i alle tilfælde oplyst om eventuelle bisigtelser, hvorfor tallet må betragtes som et minimum. Det skal understreges, at det reelle antal bisigtelser er større end det, der fremgår af tabel 2, idet tabellen alene oplyser om, hvor mange forskellige paragraffer sigtelsen omfatter, og ikke antallet af sigtelser for samme paragraf.

Tabel 2. Antal bisigtelser for andre former for kriminalitet, 2009.

	Antal	Procent
Ingen bisigtelser	188	24
En bisigtelse	157	20
To bisigtelser	128	16
Tre bisigtelser	106	13
Fire eller flere bisigtelser	211	27
I alt	790	100

Det fremgår videre af tabel 2, at lidt over hver fjerde af de varetægtsfængslede er sigtet for mere end tre andre former for lovovertrædelser end den, hovedsigtelsen angår.

Mens tabel 1 oplyser, hvad den varetægtsfængslede er sigtet for, oplyser tabel 3 om, i hvilket omfang der er overensstemmelse mellem det, personen er sigtet for, og det, vedkommende dømmes for. Overensstemmelse mellem sigtelser og det, personen dømmes for, vurderes både ud fra hovedforholdet og ud fra de bisigtelser, der er omfattet af sagen.

Af tabellen ses, at der i knap 60 pct. af sagerne er fuld overensstemmelse mellem det, der er sigtet for, og det, der dømmes for. I yderligere 3 pct. er der, så vidt det kan skønnes, antagelig også overensstemmelse. Desuden er der i 19 pct. af sagerne overensstemmelse mellem hovedsigtelsen og det hovedforhold, som vedkommende dømmes for, men ikke mellem de bisigtelser, der sigtes og dømmes for. I en mindre andel af sagerne, 6 pct., er vedkommende dømt for én eller flere af bisigtelserne, men ikke for hovedsigtelsen.

Tabel 3. Er personen dømt for det samme, som vedkommende er sigtet for?, 2009.

	Antal	Procent
Ja i alle tilfælde	456	58
Ja, antagelig*	26	3
Ja, for hovedsigtelsen, men ikke samme/samtlig bisigtelser	151	19
Ja, for hovedsigtelsen, men ingen af bisigtelserne	16	2
Ja, for bisigtelsen/erne, men ikke for hovedsigtelsen	46	6
Dømt for handling, men efter mildere bestemmelse	58	7
Dømt for handling, men efter grovere bestemmelse	5	1
Nej, i intet tilfælde er der overensstemmelse	32	4
I alt	790	100

* I disse tilfælde er personen dømt for hovedsigtelsen, men på grund af mangelfuldt udfyldte indberetningsskemaer er det uvist, om personen også er dømt for alle biforholdene.

Det ses videre af tabellen, at personen i 58 af sagerne (7 pct.) for så vidt er dømt for samme hovedforhold, som vedkommende er sigtet for, men der er dømt efter en mildere paragraf end den, sigtelsen angår. En del af disse sager – 16 – angår sigtelser for forsøg på manddrab, hvor personen i de fleste tilfælde ender med at blive dømt for vold (typisk § 245). Videre er der i tre af de sager, hvor der er sigtet for manddrab, dømt efter en mildere paragraf (§ 245 og § 246).

I fem tilfælde går ændringen fra sigtelsen til dom den modsatte vej, idet vedkommende er dømt efter en strengere bestemmelse end den, der fremgår af sigtelsen. Det drejer sig blandt andet om to sigtelser for grov vold efter § 245, hvor der dømmes for henholdsvis grov vold under særlig skærpende omstændigheder (§ 246) og for at have forvoldt fare for liv og færghed.

I 20 af de 32 sager, hvor der slet ikke er overensstemmelse mellem sigtelserne og det, vedkommende er dømt for, skyldes dette, at vedkommende er blevet frifundet.

Af tabel 4 ses, hvilken straf de varetægtsfængslede idømmes i 1. instans. Langt hovedparten af dommene – nemlig 81 pct. – er ubetingede fængselsstraffe, herunder kombinationsdomme. Størstedelen af de resterende domme er foranstaltningsdomme.

Tabel 4. Varetægtsfængslinger fordelt efter straffens art (dom i 1. instans), 2009.

	Antal	Procent
Ubetinget fængselsstraf i øvrigt	595	75
Kombinationsdom	45	6
Betinget fængselsstraf	4	1
Foranstaltningsdom	111	14
Forvaring	4	1
Ungdomssanktion	7	1
Bøde	4	1
Frifindelse	20	3
I alt	790	100

I to ud af de fire sager, der er endt med forvaring, er de pågældende dømt for voldtægt. De to andre tilfælde drejer sig dels om anden kønslig omgang med barn under 12 år (§ 224) og særligt farligt røveri. Tabel 4 viser i øvrigt, at fire sager er endt med bøde, og at syv sager er endt med en ungdomssanktion. Desuden er der som tidligere nævnt sket frifindelse i 20 sager.

Knap 40 pct. af de ubetingede domme er udmålt til maksimalt ét års fængsel, mens yderligere én fjerdedel er udmålt til maksimalt to år, jf. tabel 5. I 11 pct. af sagerne er straffen udmålt til mere end fem års fængsel. Den gennemsnitlige længde af de idømte ubetingede fængselsstraffe var i 2009 på 28,8 måneder.

Tabel 5. Ubetingede domme fordelt efter straffens længde, 2009.¹

	Antal	Procent
Op til 1 år	252	39
Mere end 1 år til og med 2 år	159	25
Mere end 2 år til og med 3 år	85	13
Mere end 3 år til og med 5 år	74	12
Mere end 5 år til og med 7 år	32	5
Mere end 7 år til og med 10 år	22	3
Mere end 10 år	16	3
I alt	640	100

Med hensyn til de fængsledes alder kan det nævnes, at 42 af dem var under 18 år, da varetægtsfængslingen påbegyndtes.² Heraf var syv personer 15 år, 15 var 16 år og 20 var 17 år, da de påbegyndte den langvarige varetægtsfængsling.

I øvrigt kan om de langvarige varetægtsfængslinger i 2009 nævnes,

- at der i 259 (32 pct.) af dem er gennemført en mentalundersøgelse, og i 13 af disse sager er der udarbejdet mere end én mentalerklæring,
- at der i 85 (11 pct.) af sagerne er sket forelæggelse for Retslægerådet,³
- at tiltaleespørgsmålet har været forelagt statsadvokaten i 258 (36 pct.) af sagerne,⁴
- at der i 473 (60 pct.) af sagerne var én eller flere medsigtede.

3. Udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængsling

For årene 2001-2009 er der samlet oplyst om i alt 5.568 langvarige varetægtsfængslinger. Som det fremgår af tabel 6, er antallet af langvarige varetægtsfængslinger steget ganske markant frem til 2005 (med 61 pct.). Herefter er der frem til 2007 sket et fald på 16 pct., mens der fra 2007 til 2009 igen er sket en markant stigning – fra 620 til 790 langvarige varetægtsfængslinger, hvilket svarer til en stigning på 28 pct. Stigningen er især stor fra 2008 til 2009 (på 16 pct.).

På samme måde er der fra 2001 til 2005 en stigning i det samlede antal dage i langvarig varetægtsfængsling (på 60 pct.) efterfulgt af et stort fald fra 2005 til 2006 og et mindre fald fra 2006 til 2007. Derpå sker der atter en stigning – særligt fra 2008 til 2009.

Det ses videre af tabellen, at den gennemsnitlige længde af de langvarige varetægtsfængslinger var betydeligt lavere i 2009 end i de foregående år. Det er således alene stigningen i antallet af vare-

¹ Tabellen inkluderer længden af den ubetingede del af kombinationsdomme.

² Antallet af unge under 18 år kan reelt være lidt større, idet oplysninger om alder på den sigtede ikke i alle tilfælde er oplyst.

³ I 11 tilfælde har sagen været forelagt Retslægerådet mere end én gang.

⁴ I 21 sager er dette sket mere end én gang.

tægtsfængslinger, der har medført væksten fra 136.913 til 148.083 dage i langvarig varetægtsfængsling fra 2008 til 2009. Den lovændring, der blev gennemført i 2008, jf. senere, kan muligvis have haft en betydning for, at de langvarige varetægtsfængslinger i 2009 gennemgående var kortere end i de tidligere år.

Tabel 6. Langvarige varetægtsfængslinger fordelt efter varighed og år, 2001-2009.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
> 3 til 4 mdr.	98	95	119	138	176	171	130	136	210
> 4 til 5 mdr.	76	103	108	105	119	116	143	144	173
> 5 til 6 mdr.	49	69	86	61	80	94	71	101	108
<i>I alt > 3 til 6 mdr.</i>	<i>223</i>	<i>267</i>	<i>313</i>	<i>304</i>	<i>375</i>	<i>381</i>	<i>344</i>	<i>381</i>	<i>491</i>
> 6 til 9 mdr.	79	111	126	113	153	136	126	175	165
> 9 til 12 mdr.	67	74	50	72	84	61	67	66	77
<i>I alt > 6 til 12 mdr.</i>	<i>146</i>	<i>185</i>	<i>176</i>	<i>185</i>	<i>237</i>	<i>197</i>	<i>193</i>	<i>241</i>	<i>242</i>
> 1 år til 1 ½ år	74	40	68	69	79	68	70	49	46
> 1 ½ år til 2 år	3	9	11	12	12	11	10	7	11
> 2 år	0	15	3	2	14	0	3	1	0
<i>I alt over 1 år</i>	<i>77</i>	<i>64</i>	<i>82</i>	<i>83</i>	<i>105</i>	<i>79</i>	<i>83</i>	<i>57</i>	<i>57</i>
I alt	446	516	571	572	717	657	620	679	790
Gennemsnitlig varighed (dage)	229	230	219	222	228	206	216	202	187
Det samlede antal dage	101.944	118.637	125.255	126.726	163.511	135.561	133.772	136.913	148.083

Af tabel 7 fremgår, at fordelingen af varetægtsfængslinger efter arten af den kriminalitet, som hovedsigtelsen angår, varierer lidt år for år. Der har været en ujævn, men dog tydeligt stigende tendens i andelen af langvarige varetægtsfængslinger, der angår alvorlige voldsforbrydelser. Der er endvidere en tendens til fald i andelen af fængslinger, der angår manddrab og forsøg herpå.

Det bemærkes, at antallet af langvarige varetægtsfængslinger for narkotikaforbrydelser både i 2008 og 2009 er betydeligt lavere end i de foregående år.

Nederst i tabel 7 er vist, hvor stor en andel de langvarige varetægtsfængslinger udgør af samtlige varetægtsfængslinger. Udviklingen følger den, der er set for antallet af langvarige varetægtsfængslinger, nemlig en vækst i andelen frem til 2005, et fald fra 2005 til 2007, hvorefter andelen stiger.⁵ I 2009 udgjorde andelen af de langvarige varetægtsfængslinger 12,1 pct. af samtlige varetægtsfængslinger.

⁵ Det bemærkes, at mens langvarige varetægtsfængslinger angår det år, de afsluttes, angår samtlige varetægtsfængslinger det år, de påbegyndes.

Tabel 7. Langvarige varetægtsfængslinger fordelt efter kriminalitetens art og år samt andel af samtlige varetægtsfængslinger, 2001-2009.

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Alvorlige seksualforbrydelser	Antal	33	35	30	30	31	44	38	50	49
	%	7	7	5	5	4	7	6	7	6
Øvrige seksualforbrydelser	Antal	7	9	8	6	7	8	6	6	8
	%	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Manddrab og forsøg herpå	Antal	80	55	89	78	69	86	62	89	56
	%	18	11	16	14	10	13	10	13	7
Alvorlige voldsforbrydelser	Antal	34	53	79	80	91	113	91	130	163
	%	8	10	14	14	13	17	15	19	21
Voldsforbrydelser i øvrigt	Antal	8	10	18	21	18	12	17	11	23
	%	2	2	3	4	3	2	3	2	3
Brandstiftelse	Antal	27	49	32	29	44	45	39	51	48
	%	6	9	6	5	6	7	6	8	6
Røveri	Antal	111	135	128	116	159	132	115	167	232
	%	25	26	22	20	22	20	19	25	29
Ejendomsforbrydelser i øvrigt	Antal	42	44	66	73	78	71	74	69	92
	%	9	9	12	13	11	11	12	10	12
Narkotikaforbrydelser	Antal	94	125	117	135	217	141	162	98	101
	%	21	24	20	24	30	21	26	14	13
Øvrige lovovertrædelser	Antal	10	1	4	4	3	5	16	8	18
	%	2	0	1	1	0	1	3	1	2
I alt	Antal	446	516	571	572	717	657	620	679	790
	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Samtlige varetægtsfængslinger	Antal	5.839	6.086	6.202	5.907	5.762	5.919	5.919	6.124	6.509
Andel langvarige varetægtsfængslinger	%	7,6	8,5	9,2	9,7	12,4	11,1	10,5	11,1	12,1

Væksten på i alt 111 langvarige varetægtsfængslinger fra 2008 til 2009 beror primært på en vækst i langvarige varetægtsfængslinger for røveri, øvrige ejendomsforbrydelser samt alvorlige voldsforbrydelser. Spørgsmålet er, om denne vækst kan forklares med en stigning i omfanget af sager på disse områder.

For så vidt angår røveri, må spørgsmålet besvares med et ja. Der er således sket en markant vækst i røverianmeldelser fra 2007 til 2009 – på 34 pct. Ikke mindst anmeldelser af røveri af særlig farlig karakter er vokset, idet der fra 2007 til 2009 er sket en tilvækst på næsten 60 pct. Til sammenligning kan nævnes, at den øgning, der har været i antal langvarige varetægtsfængslinger fra 2008 til 2009 for røveri er på 39 pct.

Også for de øvrige ejendomsforbrydelser, der har medført langvarige varetægtsfængslinger, har der været en stigning i antallet af anmeldelser fra 2007 til 2009, nemlig en vækst på omkring 15 pct. Væksten i de langvarige varetægtsfængslinger er dog noget større, nemlig på 1/3.

Med hensyn til alvorligere voldsforbrydelser er der derimod ikke tale om en vækst, idet antallet af alvorlige voldsforbrydelser stort set er det samme i årene 2007-2009. For den mindre alvorlige vold er der tale om et fald i antallet af anmeldelser.

Af tabel 8 ses fordelingen af langvarige varetægtsfængslinger efter politikreds samt andelen af langvarige varetægtsfængslinger i forhold til samtlige varetægtsfængslinger for årene 2001-2009. For sammenlignelighedens skyld er tidligere politikredse slået sammen til de nye for årene 2001 til 2006.

Tabel 8. Langvarige varetægtsfængslinger i antal og procentandel af samtlige varetægtsfængslinger fordelt efter politikreds og år, 2001-2009.

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nordjylland	Antal	21	56	37	22	19	33	38	72	47
	%	7	17	12	7	6	10	15	24	13
Østjylland	Antal	35	30	48	50	85	54	51	30	34
	%	8	7	10	10	20	11	13	6	7
Midt og Vestjylland	Antal	20	17	26	22	28	33	22	71	64
	%	6	5	7	7	9	10	6	18	15
Sydøstjylland	Antal	29	37	53	48	28	32	56	47	85
	%	8	8	12	14	9	9	19	14	16
Syd- og Sønderjylland	Antal	21	35	46	34	26	46	45	42	54
	%	4	7	10	7	5	8	9	8	10
Fyn	Antal	57	85	67	80	87	64	40	48	65
	%	11	16	13	17	19	15	10	12	15
Sydsjælland og Lolland-Falster	Antal	61	26	53	71	66	94	71	62	119
	%	14	5	10	13	14	20	15	15	29
Midt- og Vestsjælland	Antal	28	33	50	32	26	51	42	82	93
	%	6	7	10	8	7	13	11	21	19
Nordsjælland	Antal	30	33	31	43	56	51	41	54	60
	%	6	7	6	9	13	10	10	12	11
Københavns Vestegn	Antal	30	29	43	27	48	56	51	37	49
	%	8	7	9	6	10	12	11	8	11
København	Antal	112	132	117	134	246	135	161	130	116
	%	7	9	8	9	15	9	8	7	6
Bornholm	Antal	2	3	0	9	2	8	2	4	4
	%	5	6	0	29	5	27	6	7	10
I alt	Antal	446	516	571	572	717	657	620	679	790
	%	8	8	9	10	12	11	10	11	12

I forhold til samtlige varetægtsfængslinger i 2009 varierer andelen af langvarige varetægtsfængslinger en del mellem politikredse – fra 29 pct. i Sydsjælland og Lolland-Falster Politi til 6 pct. i Københavns Politi. I øvrigt viser tabellen, at andelen af varetægtsfængslinger, der er langvarige, varierer ganske meget i den undersøgte periode i langt de fleste politikredse. Samlet set tyder på, at fordelingen af komplicerede og alvorlige sager, der kan føre til langvarige varetægtsfængslinger, er ujævn både tidsmæssigt og geografisk.

4. Lovændring i 2008

Den 1. juli 2008 trådte en lovændring, der blandt andet vedrører varetægtsfængsling, i kraft.⁶ Lovændringen indebærer, at en person ikke må varetægtsfængsles i et sammenhængende tidsrum på mere end seks måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som ikke kan medføre fængsel i 6 år. For øvrige lovovertrædelser må varetægtsfængslingen ikke overskride ét år, jf. retsplejelovens § 768 a. For personer under 18 år må varetægtsfængslingen dog ikke overstige fire måneder i tilfælde af sigtelse for en lovovertrædelse, der ikke kan medføre fængsel i 6 års fængsel, mens længstetiden i øvrige tilfælde er sat til otte måneder. I de tilfælde, hvor retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder, kan disse grænser dog overskrides.

I alt 97 eller 13 pct. af de langvarige varetægtsfængslinger i 2009 overskrider de tidsgrænsen, der blev indført med lovændringen i 2008.⁷ Med henblik på at undersøge, hvad der kan ligge bag dette, foretages i det følgende forskellige analyser, der kan belyse forskelle mellem varetægtsfængslinger, der holder sig inden for den angivne tidsramme, og varetægtsfængslinger, der ikke gør det.

Indledningsvis skal der dog foretages en sammenligning med de langvarige varetægtsfængslinger i 2007.

4.1. Varetægtsfængslinger før og efter lovændringen

Med henblik på at vurdere betydningen af lovændringen vil de langvarige varetægtsfængslinger i 2009 blive sammenlignet med de langvarige varetægtsfængslinger i 2007, altså året inden lovændringen. Det centrale ved denne sammenligning er spørgsmålet om, hvorvidt lovændringen har indebåret, at en større andel af de langvarige varetægtsfængslinger afsluttes inden udløbet af de tidsrum, lovændringen medførte.

I nogle ganske få sager fra 2007 er det dog ikke muligt at vurdere, om kravet om, at det skal dreje sig om varetægtsfængsling i et sammenhængende tidsrum, er opfyldt, idet selve indberetningskemaerne efterfølgende er makuleret. Det drejer sig om i alt fire sager for 2007. Af hensyn til sammenligneligheden anvendes derfor ved sammenligningen samme kriterier for sagerne i 2009. Det er dette, der er årsagen til, at sammenligningen i tabel 9 og 10 omfatter i alt 99 sager fra 2009, der overstiger de i loven angivne tidsrum, i stedet for – som tidligere nævnt – 97 sager. Disse meget få sager influerer dog ikke på det samlede billede.

⁶ Lov nr. 493 af 16. juni 2008.

⁷ I beregningsgrundlaget samt de følgende analyser indgår alene de varetægtsfængslinger for 2009, der er påbegyndt efter lovændringen trådte i kraft. Det drejer sig om i alt 776 sager.

Tabel 9 angår varetægtsfængslinger for personer på 18 år og derover. Det fremgår, at det efter lovændringen er en større andel af de langvarige varetægtsfængslinger, der angår lovovertrædelser med en strafferamme på under 6 år, som varer mere end 6 måneder, mens andelen af de øvrige varetægtsfængslinger, der overstiger grænsen på 12 måneder, er mindre efter end før lovændringen. Samlet set er det kun er en lidt større andel af de langvarige varetægtsfængslinger i 2009 sammenlignet med 2007, som ikke overstiger de i loven angivne tidsgrænser.

Tabel 9. Antal langvarige varetægtsfængslinger for personer på 18 år og derover samt procentandel (i parentes) af det samlede antal fordelt efter højeste strafferamme og varighed, 2007 & 2009.

		2007	2009
Strafferamme < fængsel i 6 år	varetægtsfængsling ≤ 6 måneder	76 (84 %)	102 (70 %)
	varetægtsfængsling > 6 måneder	15 (16 %)	43 (30 %)
Strafferamme ≥ fængsel i 6 år	varetægtsfængsling ≤ 12 måneder	398 (84 %)	541 (92 %)
	varetægtsfængsling > 12 måneder	76 (16 %)	49 (8 %)
I alt	varetægtsfængsling ≤ tidsgrænse	474 (84 %)	643 (87 %)
	varetægtsfængsling > tidsgrænse	91 (16 %)	92 (13 %)

Tabel 10 viser den tilsvarende sammenligning for varetægtsfængslinger vedrørende sigtede under 18 år. Af tabellen fremgår, at en enkelt varetægtsfængsling for 2009, der angår lovovertrædelser med en strafferamme under 6 år, er længere end fire måneder, og at kun en mindre del af de varetægtsfængslinger, der angår lovovertrædelser med en højere strafferamme, overstiger otte måneder. Samlet set er det 17 pct. af varetægtsfængslingerne i 2009, der er længere end de angivne grænser, mod 22 pct. i 2007.

Tabel 10. Langvarige varetægtsfængslinger for personer under 18 år i antal og procentandel (i parentes) af det samlede antal fordelt efter højeste strafferamme og varighed, 2007 & 2009.

		2007	2009
Strafferamme ≤ fængsel i 6 år	varetægtsfængsling ≤ 4 måneder	3 (75 %)	0 (0 %)
	varetægtsfængsling > 4 måneder	1 (25 %)	1 (100 %)
Strafferamme > fængsel i 6 år	varetægtsfængsling ≤ 8 måneder	40 (78 %)	34 (85 %)
	varetægtsfængsling > 8 måneder	11 (22 %)	6 (15 %)
I alt	Varetægtsfængsling ≤ tidsgrænse	43 (78 %)	34 (83 %)
	varetægtsfængsling > tidsgrænse	12 (22 %)	7 (17 %)

Ud af samtlige langvarige varetægtsfængslinger i 2009 er det 13 pct., der overskrider den tidsgrænse, der blev indført i 2008. Ved brug af tilsvarende kriterier drejer det sig om 17 pct. i 2007.

4.2. Hændelser i sagsforløbet

En del af forklaringen på, at nogle varetægtsfængslinger overskrider tidsgrænsen, kan være, at der i forbindelse med disse varetægtsfængslinger hyppigere forekommer hændelser, der kan være med til at forlænge varetægtsfængslingen. Det kan f.eks. dreje sig om gennemførelse af en mentalundersøgelse, forelæggelse af sagen for Retslægerådet og/eller forelæggelse af tiltalespørgsmålet for statsadvokaten. Hvorvidt det forholder sig på denne måde fremgår af tabel 11.

Tabel 11. Hændelser i antal og procentandele fordelt efter, hvorvidt sagen er holdt inden for eller uden for tidsrammen, 2009.⁸

	Inden for tidsrammen		Uden for tidsrammen		I alt	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Mentalundersøgelse	194	30 %	33	36 %	227	31 %
Forelæggelse for Retslægerådet	44	7 %	21	23 %	65	9 %
Forelæggelse for statsadvokaten	176	28 %	43	49 %	219	30 %

Det ses af tabellen, at for alle tre typer hændelser forekommer disse hyppigere blandt de varetægtsfængslinger, der har været længere end den angivne tidsgrænse, end for de øvrige varetægtsfængslinger. Det tyder på, at disse hændelser har en betydning for, at nogle varetægtsfængslinger overstiger den tidsgrænse, der blev fastsat i 2008.

4.3. Den gennemsnitlige varighed af hændelser i sagsforløbet

En anden mulig forklaring på, at nogle varetægtsfængslinger varer længere end den frist, der er fastsat i retsplejelovens § 768 a, kan være, at de undersøgelser, forelæggelser m.v., der skal foretages under varetægtsfængslingen, af den ene eller den anden grund tager længere tid end sædvanligt.

Dette spørgsmål er belyst i tabel 12, der viser den gennemsnitlige varighed af de forskellige forhold, der kan forekomme under varetægtsfængslingen. Som det fremgår, så er den gennemsnitlige varighed for alle de forhold, der er undersøgt, længere for de varetægtsfængslinger, der ikke overholder tidsfristen, end for de øvrige. I særlig grad synes tiden fra anklageskriftets udfærdigelse til dommen

⁸ I denne tabel såvel som i tabel 12 indgår alene de sager, som ikke har været afbrudt på grund af undvigelse m.v., men er fortsat uafbrudt frem til dom i 1. instans. Desuden er sager i de relevante tabelceller ekskluderet, hvis den varetægtsfængslede er blevet mentalundersøgt mere end én gang, hvis sagen er forelagt Retslægerådet mere end én gang, eller hvis sagen er forelagt Statsadvokaten mere end én gang.

i 1. instans samt varigheden af sagsbehandlingen hos statsadvokaten at bidrage til, at nogle varetægtsfængslinger ikke overholder tidsgrænsen.

Tabel 12. Den gennemsnitlige varighed (i dage) af hændelser m.v., 2009.

	Inden for tidsrammen		Uden for tidsrammen		Forskel i varighed
	Antal vf.	Gnsn. dage	Antal vf.	Gnsn. dage	
Antal dage fra varetægtsfængslingens påbegyndelse til kendelse om mentalundersøgelse	170	31	29	74	+ 43 dage
Varighed for udarbejdelse af mentalundersøgelse	166	77	25	112	+ 35 dage
Antal dage fra mentalundersøgelsens afslutning til forelæggelse for Retslægerådet	34	23	12	27	+ 4 dage
Varighed for udarbejdelse af Retslægerådets udtalelse	29	35	12	51	+ 16 dage
Varighed af sagsbehandlingen hos statsadvokaten	152	25	36	88	+ 63 dage
Antal dage fra statsadvokatens afgørelse af tiltale-spørgsmålet til anklageskriftets udarbejdelse	126	6	30	17	+ 11 dage
Antal dage fra anklageskriftets udfærdigelse til dom i 1. instans	519	60	73	112	+ 52 dage

Meget tyder dermed på, at varigheden af forskellige hændelser, undersøgelser m.v. bidrager til, at nogle varetægtsfængslinger overskrider de tidsgrænser, der blev indført i 2008.

4.4. Antal medsigtede

Oplysninger om antallet af medsigtede forefindes også i datamaterialet. Spørgsmålet er, om dette forhold kan være med til at forklare, at nogle varetægtsfængslinger overstiger tidsgrænserne, idet sager med mange medsigtede kan antages at blive mere langvarige.

Af de 776 varetægtsfængslinger er der i de 464 oplyst om en eller flere medsigtede i sagen. For disse sager og for dem uden medsigtede er der i tabel 13 anført den gennemsnitlige længde af varetægtsfængslingerne.

Tabel 13. Gennemsnitlig længde af varetægtsfængslinger i dage fordelt efter antal medsigtede i sagen, 2009.

	Inden for tidsrammen			Uden for tidsrammen			I alt		
	Antal	Procent	Gsns.	Antal	Procent	Gsns.	Antal	Procent	Gsns.
Ingen medsigtede	287	42	163	24	25	404	312	40	182
Én medsigtet	151	22	156	15	16	344	166	21	173
To til tre medsigtede	178	26	153	28	29	326	207	27	177
Fire eller flere medsigtede	61	9	197	30	31	359	91	12	250
I alt	677	100	162	97	100	358	776	100	187

Som det ses af tabellen, er der – uanset hvor mange medsigtede en sag angår – en nogenlunde konstant forhold mellem længden af varetægtsfængslinger, der ophører inden for tidsgrænserne, og de øvrige varetægtsfængslinger. Umiddelbart tyder tabellen således ikke på, at varetægtsfængslingens længde er relateret til antallet af medsigtede.

4.5. Angivne årsager til langvarige varetægtsfængslinger

Som nævnt indeholder spørgeskemaet fra Rigsadvokaten spørgsmål om, hvad der vurderes at have betydning for, at varetægtsfængslingen er blevet langvarig. Her skal ses på, hvilke årsager der er angivet i skemaerne, med henblik på at belyse, hvorvidt det vil kunne forklare, hvorfor nogle varetægtsfængslinger overskrider tidsgrænserne.

I langt de fleste sager – 97 pct. – er der angivet en eller flere årsager til, at varetægtsfængslingen har været langvarig, og der er sammenlagt angivet 1592 årsager, jf. tabel 14.

Generelt er der dog ikke markante forskelle på andelene af sager med de forskellige angivne årsager i forhold til, om varetægtsfængslingen holder sig inden for tidsrammen eller ej. De forskelle, der er, er små og går i forskellig retning, hvorfor der næppe på baggrund af disse oplysninger er muligt at pege på, hvad der forårsager, at nogle varetægtsfængslinger overstiger tidsgrænserne.

Det skal dog nævnes, at der for de varetægtsfængslinger, der er holdt inden for tidsrammen, er angivet i gennemsnit 2 årsager, mens det drejer sig om 2,8 årsager for de varetægtsfængslinger, der overstiger tidsgrænserne.

Tabel 14. Angivne årsager til langvarige varetægtsfængslinger fordelt efter, hvorvidt sagen er holdt inden for og uden for tidsrammen, 2009.

	Inden for tidsrammen		Uden for tidsrammen		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Forhold ved sagen	310	23	74	27	384	24
Politiet/anklage-myndigheden	43	3	6	2	49	3
Retten	219	17	32	12	251	16
Mentalundersøgelse	184	14	34	13	218	14
Andre undersøgelser m.v.	241	18	49	18	290	18
Den sigtede/forsvareren	178	13	45	17	223	14
Medgerningsmænd	87	7	20	7	107	7
Vidner	24	2	3	1	27	2
Andet	35	3	8	3	43	3
Antal anførte årsager i alt	1321	100	271	100	1592	100

5. Sammenfatning

De varetægtsfængslinger, der er omfattet af undersøgelsen, er afgrænset ved, at de overstiger en varighed på tre måneder. Lidt over 73 pct. af de langvarige varetægtsfængslinger overstiger dog en varighed på fire måneder, og i gennemsnit har de varet knap 6,2 måneder.

Analysen viser, at der fra 2001 til 2005 skete en kraftig vækst i antallet af langvarige varetægtsfængslinger, mens der frem til 2007 var et fald. Fra 2007 til 2009 er der igen sket en stigning i antallet af langvarige varetægtsfængslinger – særligt fra 2008 til 2009. Det samlede antal dage i langvarig varetægtsfængsling er ligeledes steget frem til 2005, hvorefter det falder frem til 2007, men stiger igen frem til 2009. I den registrerede periode fra 2001 til 2009 er det alene 2005, der overgår det samlede antal dages langvarig varetægtsfængsling i 2009. Med til det samlede billede hører dog, at den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger er lavere i 2009 end i de tidligere år. Det er muligt, at den lovændring, der blev gennemført i 2008, og der som hovedregel indebærer en tidsbegrænsning af varetægtsfængslingerne, har haft en betydning herfor.

Væksten i antallet af langvarige varetægtsfængslinger skal antagelig i nogen grad forklares med en vækst i antallet af anmeldelser for røveri og visse former for ejendomsforbrydelser.

Analysen viser videre, at 13 pct. af varetægtsfængslingerne i 2009 overstiger de tidsgrænser for varetægtsfængslinger, der blev indført ved en lovændring i 2008, jf. retsplejelovens § 768 a, stk. 1 og 2, og som gælder, når der ikke foreligger særlige omstændigheder.

De analyser, der er gennemført med henblik på at pege på eventuelle årsager til, at nogle varetægtsfængslinger overstiger disse tidsgrænser, tyder på, at det kan skyldes, at der i disse sager hyppigere er gennemført mentalerklæring, og at sagerne hyppigere er forelagt Retslægerådet og/eller statsadvokaten. Desuden har de undersøgelser, erklæringer m.v., der har skullet gennemføres eller indhentes, været længere tid undervejs, eller det har været længere, inden de er igangsat. Endelig viser analysen også, at der i disse sager er en længere sagsbehandlingstid hos statsadvokaten og en længere periode mellem anklageskriftets udfærdigelse og dom.

Justitsministeriet
Lovafdelingen

DATO 9. august 2011

JOURNAL NR.

RA-2009-120-0018

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: LIP/JSB

+ bilag

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16

1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation i 2009

Jeg fremsender herved Rigsadvokatens redegørelse om anvendelse af varetægtsfængsling i isolation i 2009. Redegørelsen bygger på politikredsens indberetninger om isolationsfængslinger afsluttet i 2009 og Justitsministeriets Forskningskontors bearbejdning af dette datamateriale. Redegørelsens hovedkonklusioner er gengivet nedenfor i punktform.

Som det fremgår af redegørelsen, har der i 2009 været et fald i antallet af varetægtsfængslinger i isolation, mens den gennemsnitlige varighed af isolationsfængslingerne steg en smule med en enkelt dag fra 21 til 22 dage.

Jeg skal i den forbindelse bemærke, at anvendelsen af isolationsfængsling vil kunne bero på en række forskellige faktorer med hensyn til udviklingen i og bekæmpelsen af kriminalitet, hvorfor udviklingen i antallet af isolationsfængslinger ikke kan vurderes isoleret eller i sig selv vil være udtryk for en ændret anvendelse af isolationsfængsling. Således vil f.eks. en stigning i kriminalitetstyper, hvor efterforskningen kan nødvendiggøre isolationsfængsling, f.eks. ved organiserede røverier eller anden grov organiseret kriminalitet, naturligt kunne indebære en stigning i anvendelsen af isolationsfængsling. Tilsvarende vil en særlig politimæssig indsats over for sådanne kriminalitetstyper naturligt kunne føre til en stigning i anvendelsen af isolationsfængsling.

Det kan i øvrigt tilføjes, at det begrænsede antal tilfælde, hvor isolationsfængsling anvendes, indebærer, at blot enkelte større sager med et antal sigtede, der varetægts-

fængsles i isolation, vil kunne have mærkbar betydning for udviklingen i det samlede antal isolationsfængslinger på landsplan – og eventuelt for den gennemsnitlige varighed heraf. Da anvendelsen af isolationsfængsling beror på de helt konkrete omstændigheder i den enkelte sag, herunder på karakteren af kriminaliteten og den eller de involverede sigtedes forhold, vil det også af den grund kun i begrænset omfang være muligt ud fra udviklingen i antallet og varigheden af isolationsfængslinger at sige noget mere generelt om anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation.

I 2009 blev der i alt foretaget 210 isolationsfængslinger.

Antallet af isolationsfængslinger er faldet med ca. 36 % i forhold til 2008. I forhold til 2001, hvor Rigsadvokaten indførte indberetningsordningen vedrørende isolationsfængsling, er der tale om et samlet fald på 62 %.

Den gennemsnitlige varighed af isolationsfængslinger steg en smule fra 21 til 22 dage i forhold til 2008. Den gennemsnitlige varighed har dog generelt været faldende siden 2003.

Antallet af isolationsfængslinger med en varighed på mere end 8 uger er steget fra 7 i 2008 til 10 i 2009.

Ingen unge under 18 år blev isolationsfængslet i 2009.

RIGSADVOKATEN

SIDE 2

1. Baggrund

1.1. Indberetningsordningen

Justitsministeriet tilkendegav i forarbejderne til lov nr. 428 af 31. maj 2000 om ændring af retsplejeloven og straffeloven (varetægtsfængsling i isolation mv.), at man løbende ville følge udviklingen i antallet og varigheden af varetægtsfængslinger i isolation.

I fortsættelse heraf anmodede Justitsministeriet ved brev af 16. juni 2000 Rigsadvokaten om at iværksætte en løbende statistikindsamling vedrørende udviklingen og varigheden af isolationsfængslinger, der kunne danne grundlag for en årlig redegørelse til Justitsministeriet.

På baggrund heraf iværksatte Rigsadvokaten ved Rigsadvokaten Informerer nr. 21/2001 en indberetningsordning vedrørende anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation. Ved ordningen blev politikredsene pålagt at indberette en række oplysninger vedrørende afsluttede isolationsfængslinger til Rigsadvokaten.

Indberetningerne har dannet grundlag for, at Rigsadvokaten for hvert år i perioden 2001-2008 har kunnet afgive en redegørelse til Justitsministeriet for anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation.

I forarbejderne til lov nr. 1561 af 20. december 2006 om ændring af retsplejeloven (varetægtsfængsling i isolation) tilkendegav Justitsministeriet, at man fortsat ønskede at modtage en årlig redegørelse fra Rigsadvokaten om anvendelse af isolationsfængsling og de initiativer, som udviklingen måtte give anledning til.

På den baggrund udsendte jeg Rigsadvokatens Meddelelse nr. 4/2008, hvor jeg har opretholdt indberetningsordningen vedrørende afsluttede isolationsfængslinger.

Denne redegørelse vedrører anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation i 2009 og er baseret på analyser, som Justitsministeriets Forskningskontor har gennemført på grundlag af politikredsenes kvartalsvise indberetninger til Rigsadvokaten vedrørende oplysninger om afsluttede isolationsfængslinger.

RIGSADVOKATEN

SIDE 3

Justitsministeriets Forskningskontors analyse er vedlagt som bilag A.

Endvidere vedlægges bilag B-E, der indeholder nærmere oplysninger og statistik om varetægtsfængslinger i isolation i 2009.

1.2. Datagrundlag

Denne redegørelse er udformet efter de retningslinjer, der efter drøftelser med Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Rigspolitechefen samt efter forelæggelse for Strafferetsplejeudvalget har været gældende for mine tidligere redegørelser om anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation. Redegørelsen omfatter samtlige afsluttede isolationsfængslinger i 2009.

Oplysningerne til brug for statistikken for 2009 er i lighed med mine redegørelser for anvendelsen af isolationsfængsling i 2004-2008 udtrukket fra politiets journalsystem (POLSAS) og bearbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor, jf. bilag A.

2. Anvendelsen af isolationsfængsling i 2009

- **Antal**

Der var 210 afsluttede varetægtsfængslinger i isolation i 2009.

Det fremgår af Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse, at isolationsfængsling i langt de fleste tilfælde er anvendt i forhold til meget grove lovovertrædelser. Ca. 93,3 % af isolationsfængslingerne – 196 ud af 210 – vedrører således lovovertrædelser, der efter loven kan medføre 6 års fængsel eller derover.

Ca. 6,7 % (14) af isolationsfængslingerne vedrører lovovertrædelser, der normalt ikke kan medføre fængsel i 4 år eller derover. For disse sager gælder en ufravigelig grænse på 14 dage for anvendelse af isolationsfængsling.

Det fremgår af Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse, at der i en af disse 14 sager er sket isolationsfængsling i mere end 14 dage, nemlig 18 dage. Forskningskontoret har oplyst, at denne sag vedrører straffelovens § 279, og har peget på, at isolationsfængslingens udstrækning ud over 14 dage kan skyldes, at forbrydelsen i særlig grove tilfælde kan straffes efter straffelovens § 286, stk. 2, der giver mulighed for fængsel i indtil 8 år og dermed mulighed for isolationsfængsling i op til 8 uger.

RIGSADVOKATEN

- **Procentvis andel af varetægtsfængslinger i isolation**

SIDE 4

Der blev anvendt isolation i 3,2 % af samtlige varetægtsfængslinger i 2009, jf. bilag A, tabel 2.

- **Samlet varighed**

Der blev i alt isolationsfængslet i 4.642 dage i 2009.

- **Gennemsnitlig varighed**

Varetægtsfængslingerne i isolation havde i 2009 en gennemsnitlig varighed på 22 dage.

95,2 % (200) af isolationsfængslingerne blev afsluttet inden 8 uger. 88,1 % (185) blev afsluttet inden 6 uger. 79,5 % (167) blev afsluttet inden 4 uger, mens 60 % (126) blev afsluttet inden 2 uger.

2,4 % (5) af isolationsfængslingerne havde en varighed på mellem 8 uger og 3 måneder, mens 2,4 % (5) havde en varighed på mere end 3 måneder.

Isolationsfængslingerne med en varighed på mere end 8 uger er behandlet nærmere nedenfor.

For yderligere oplysninger om varigheden af de afsluttede isolationsfængslinger i 2009 henvises til bilag A, tabel 3 og 4.

- **Isolationsfængsling med en varighed på mere end 8 uger**

Efter retsplejelovens § 770 d, stk. 3, kan en isolationsfængsling ikke forlænges ud over 8 uger, hvor arrestanten er over 18 år, eller ud over 4 uger, hvor arrestanten er under

18 år, medmindre Rigsadvokatens godkendelse foreligger, og retten derefter tiltræder anklagemyndighedens begæring. Bestemmelsen lovfæster den tidligere gældende forelæggelsesordning vedrørende isolationsfængslinger ud over 3 måneder, der var fastsat af Rigsadvokaten. Formålet med forelæggelsesordningen er at sikre en restriktiv og ensartet praksis for dispensation fra tidsgrænserne.

Som nævnt var der i 2009 i alt 10 isolationsfængslinger med en varighed på mere end 8 uger.

5 af disse isolationsfængslinger havde en varighed på mellem 8 uger og 3 måneder og vedrørte sigtelser for manddrab, røveri og narkotikakriminalitet.

RIGSADVOKATEN

SIDE 5

5 af isolationsfængslingerne havde en varighed på mere end 3 måneder og vedrørte alle sigtelser for røveri.

Bilag E indeholder en nærmere beskrivelse af disse isolationsfængslinger.

- **Isolationsfængsling af personer under 18 år**

I 2009 var ingen unge under 18 år isolationsfængslet.

- **Fordeling på kriminalitetstyper**

Isolationsfængslingerne i 2009 har følgende fordeling efter kriminalitetstype: Narkotikakriminalitet (51,9 %), røveri (21 %), manddrab og forsøg herpå (14,3 %), forbrydelser vedrørende våben (4,3 %), anden berigelseskriminalitet (3,8 %), andre straffelovsovertrædelser (1,9%), lov om euforiserende stoffer (1,9%) og vold og trusler (1 %).

Den gennemsnitlige varighed af isolationsfængslingerne var længst ved sigtelser for røveri (35 dage). Den gennemsnitlige varighed var næstlængst for manddrab og forsøg herpå (26 dage), tredjelængst for forbrydelser vedrørende våben (20 dage), mens narkotikakriminalitet havde den fjerdelængste gennemsnitlige varighed (18 dage). Isolationsfængslinger i sager vedrørende vold og trusler mv. havde den korteste gennemsnitlige varighed (8 dage).

For nærmere oplysning henvises til bilag A, tabel 4.

- **Regional fordeling**

Københavns Politi foretog samlet set flest isolationsfængslinger i 2009. 39,5 % (i alt 83) af alle isolationsfængslinger blev foretaget i sager, der blev behandlet af Københavns Politi. Antallet af isolationsfængslinger i de øvrige kredse var væsentlig lavere.

Københavns Vestegns Politi foretog næstflest isolationsfængslinger. Her blev 19 % (i alt 40) af samtlige isolationsfængslinger foretaget. Sydsjælland og Lolland-Falsters Politi foretog tredjeflest isolationsfængslinger. Her blev 15,2 % (i alt 32) af samtlige isolationsfængslinger foretaget. Herudover blev der foretaget mellem 7 og 12 isolationsfængslinger i fire politikredse og mellem 3 og 6 isolationsfængslinger i fem politikredse.

Bornholms Politi foretog flest isolationsfængslinger i forhold til antallet af varetægtsfængslinger, idet 17,5 % af samtlige varetægtsfængslede i Bornholms Politikreds blev anbragt i isolation i 2009. Det bemærkes, at det drejer sig om i alt 7 isolationsfængslinger ud af i alt 40 varetægtsfængslinger. Københavns Vestegns Politi foretog næstflest isolationsfængslinger i forhold til antallet af varetægtsfængslede, idet 9,3 % (i alt 40) af samtlige varetægtsfængslede (i alt 432) blev anbragt i isolation i 2009.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

Der henvises for yderligere oplysninger til bilag A, tabel 3, som indeholder en oversigt over antallet og varigheden af isolationsfængslinger og antallet af varetægtsfængslinger fordelt på politikredse, ligesom bilaget angiver den procentvise andel af isolationsfængslinger i forhold til varetægtsfængslinger i 2009.

3. Udvikling i forhold til tidligere år

- **Fald i antallet af varetægtsfængslinger i isolation**

Udviklingen i anvendelsen af isolationsfængslinger har varieret en del i perioden 2001-2008.

Fra 2001-2003 faldt antallet af isolationsfængslede fra 553 til 476. I 2004 steg antallet til 580, mens det i perioden 2005-2007 igen faldt. I 2005 var der således 532 isolationsfængslinger, mens der var 475 isolationsfængslinger i 2006 og 273 isolationsfængslinger i 2007. I 2008 steg antallet af isolationsfængslinger til 327.

I 2009 er antallet af isolationsfængslinger faldet. Der er således sket et fald i antallet af isolationsfængslinger fra 327 i 2008 til 210 i 2009, svarende til et fald på 36 %.

I forhold til 2001, hvor Rigsadvokaten indførte indberetningsordningen vedrørende isolationsfængsling, er der tale om et samlet fald på 62 % og det laveste antal i perioden.

For nærmere oplysning, henvises til bilag A, tabel 1, og bilag B.

Faldet i antallet af isolationsfængslinger fra 2008-2009 berører samtlige kriminalitetskategorier, bortset fra røveri og forbrydelser vedrørende våben. For disse to former for

kriminalitet var der i forhold til 2008 en stigning i antallet af isolationsfængslinger, mens der især for så vidt angår sager om manddrab og forsøg herpå samt narkotika-kriminalitet er tale om et fald i antallet af isolationsfængslinger, jf. bilag A, tabel 4.

Justitsministeriets Forskningskontor har bemærket, at faldet fra 2008 til 2009 i antallet af isolationsfængslinger ikke fuldt ud kan forklares med ændringer i antallet af sigtelser. For de to kriminalitetsformer, hvor der er sket størst fald i antallet af isolationsfængslinger – manddrab og forsøg herpå og narkotikakriminalitet – har der været et fald på ca. 8 % i antallet af sigtelser, men antallet af isolationsfængslinger er faldet med omkring 40 %.

RIGSADVOKATEN

Forskningskontoret bemærker, at det samlede fald af isolationsfængslinger siden 2007 kan hænge sammen med den stramning af betingelserne for isolationsfængsling, der fandt sted ved lov nr. 1561 af 20. december 2006 om ændring af retsplejeloven (varetægtsfængsling i isolation), og som trådte i kraft den 1. januar 2007.

SIDE 7

For nærmere oplysning, henvises til bilag A, tabel 4.

- **Fald i den procentvise andel af varetægtsfængslinger i isolation**

I 2009 var der et fald i antallet af isolationsfængslinger vurderet i forhold til det samlede antal varetægtsfængslinger, jf. bilag D.

5,3 % af de varetægtsfængslede blev isolationsfængslet i 2008, mens 3,2 % af de varetægtsfængslede blev isolationsfængslet i 2009.

- **Fald i den samlede varighed af isolationsfængslingerne**

Justitsministeriets Forskningskontor har bemærket, at der er et fald på 33 % i den samlede varighed af isolationsfængslingerne fra 2008 til 2009. Det samlede antal dage i isolation er således faldet fra 6.910 i 2008 til 4.642 i 2009.

Justitsministeriets Forskningskontor har endvidere bemærket, at det samlede antal dage i isolation har været faldende siden 2004, og at der i 2009 er tale om det laveste antal samlede dage, der er registreret siden 2001, hvor denne statistik påbegyndtes.

- **Den gennemsnitlige varighed af isolationsfængslingerne**

Varetægtsfængslingerne i isolation varede i årene 2001 til 2007 i gennemsnit 28 dage (2001), 30 dage (2002), 37 dage (2003), 36 dage (2004), 33 dage (2005), 29 dage (2006), 27 dage (2007) og 21 dage (2008), jf. bilag B.

I 2009 var den gennemsnitlige varighed af alle isolationsfængslingerne 22 dage og svarer dermed stort set til det niveau, der var i 2008 (med 21 dage i gennemsnit).

I 2009 var der en stigning i den gennemsnitlige varighed for enkelte kriminalitetsformer. Det gælder forbrydelser vedrørende våben, manddrab og forsøg herpå samt røveri.

- **Antallet af isolationsfængslinger med en varighed på mere end 8 uger**

Anvendelsen af isolationsfængslinger med en varighed på mere end 8 uger har varieret en del i perioden 2001 til 2009, jf. bilag B.

RIGSADVOKATEN

SIDE 8

I 2001 var der således 79 isolationsfængslinger på mere end 8 uger. I 2002 faldt dette tal til 73. Herefter var der en kraftig stigning til 106 i 2003 og 142 i 2004. Siden 2004 er antallet faldet markant – til 63 i 2005, 55 i 2006, 19 i 2007 og 7 i 2008.

I 2009 var der 10 isolationsfængslinger på mere end 8 uger.

Faldet siden 2006 i antallet af længerevarende isolationsfængslingsforløb formodes at skyldes den skærpelse af betingelserne for isolationsfængsling, der trådte i kraft den 1. januar 2007.

- **Ingen unge under 18 år isolationsfængslet i 2009**

I 2009 blev ingen unge under 18 år varetægtsfængslet i isolation.

Anvendelse af isolationsfængsling i forhold til unge under 18 år i perioden 2001-2009 fremgår af bilag C.

Det fremgår heraf, at antallet af anvendte isolationsfængslinger har været lavt i hele perioden, idet isolationsfængsling alene har været anvendt overfor mellem 1 og 6 unge under 18 år hvert år. Det fremgår endvidere, at isolationsfængslingerne set over hele perioden har haft en varighed på mellem 1 og 56 dage, og at varigheden er faldet inden for de seneste 3 år, således at ingen isolationsfængslinger i årene 2006-2008 har haft en varighed på mere end 14 dage. I 2009 har der – som nævnt ovenfor – ikke været nogen isolationsfængslinger af unge under 18 år.

4. Rigsadvokatens fremtidige kontrol med anvendelsen af isolationsfængsling

Jeg vil fortsat nøje følge udviklingen i anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation, herunder i forbindelse med konkret sagsbehandling i sager, hvor Rigsadvokatens tilladelse er nødvendig til isolationsfængsling ud over 8 uger, og ved at sikre, at der fortsat

gennemføres en statistikindsamling, der kan danne grundlag for en årlig redegørelse om anvendelsen af isolationsfængsling og de initiativer, som udviklingen måtte give anledning til.

Lennart Hem Lindblom

RIGSADVOKATEN

SIDE 9

STATISTIK OM ISOLATIONSFÆNGSLING

I forlængelse af ændringen af reglerne om varetægtsfængsling i isolation i 2000 blev det besluttet, at der skal gennemføres en løbende statistikindsamling, således at Justitsministeriet årligt modtager oplysninger om anvendelsen af isolationsfængsling.

I det følgende redegøres for de statistiske oplysninger for år 2009. Data til brug for statistikken er indhentet af Rigsadvokaten og bearbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor.

1. Datagrundlaget

Oplysninger til brug for denne statistik er tilvejebragt ved, at de enkelte politikredse er anmodet om at indberette samtlige *afsluttede isolationsfængslinger* i 2009. Indberetningen omfatter oplysninger om isolationsfængslingens varighed, den fængsledes alder samt arten af den kriminalitet, den isolationsfængslede er sigtet for.

Oplysningerne stammer fra udtræk fra POLSAS i de enkelte politikredse, idet politikredsene anvender sig af et særligt registreringsmodul for isolationsfængslinger.

2. Udviklingen i antallet af isolationsfængslinger

Der er modtaget oplysninger om i alt 210 afsluttede isolationsfængslinger i 2009, jf. tabel 1.

Tabel 1. Udviklingen i antallet af isolationsfængslinger, 2001-2009.

	Antal isolationsfængslinger
2001	553
2002	501
2003	476
2004	580
2005	532
2006	475
2007	273
2008	327
2009	210

Som det ses af tabellen, har udviklingen i brug af isolationsfængslinger varieret noget, men siden 2007 har antallet af isolationsfængslinger været noget lavere end det tidligere. Mindskningen i 2007 kan hænge sammen med en lovændring fra 1. januar 2007, som har sigtet på at reducere brugen af isolationsfængsling. Desuden kan det efterslæb, retsreformen måtte have medført, have influeret på mindskningen. Fra 2007 til 2008 ses en stigning på 20 pct. i antallet af isolationsfængslinger, men dette følges af et markant fald på 36 pct. fra 2008 til 2009.

Mindskningen fra 2008 til 2009 synes ikke fuldt at kunne forklares med ændringer i antallet af sigtelser. For de kriminalitetsformer, som hovedparten af mindskningen i antallet af isolationsfængslinger angår – narkotikakriminalitet samt manddrab og forsøg – har der ganske vist i begge tilfælde været et fald på 8 pct. i antallet af sigtelser, men antallet af isolationsfængslinger er mindsket betydeligt mere – med omkring 40 pct., jf. tabel 4.

3. Antallet og varigheden af isolationsfængslinger og antallet af varetægtsfængslinger fordelt efter politikreds

Mens 4,6 pct. og 5,3 pct. af de varetægtsfængslede i henholdsvis 2007 og 2008 blev anbragt i isolation, drejer det sig i 2009 om 3,2 pct. I årene inden 2007 blev der anvendt isolationsfængsling i forbindelse med 8-10 pct. af varetægtsfængslingerne.

Tabel 2. Udviklingen i antallet af isolationsfængslinger i forhold til antal varetægtsfængslinger, 2001-2009.

	Andel varetægtsfængslinger med isolation
2001	9,5 %
2002	8,2 %
2003	7,7 %
2004	9,8 %
2005	9,2 %
2006	8,0 %
2007	4,6 %
2008	5,3 %
2009	3,2 %

Med hensyn til varigheden af isolationsfængslingerne varede 60 pct. til og med 14 dage, mens yderligere 28 pct. har været fra 2 uger og til og med 6 uger, og 10 pct. har været fra 6 uger og indtil 3 måneder, jf. tabel 3. Fem isolationsfængslinger – svarende til 2 pct. – har været mere end 3 måneder.

Tabel 3 viser også, at Bornholms Politi har den største andel isolationsfængslinger i forhold til antallet af varetægtsfængslinger, idet 17,5 pct. af de varetægtsfængslede har været anbragt i isolation. Også i de tidligere år har Bornholms Politi ligget højt på listen med hensyn til anvendelse af isolati-

onsfængsling. På andenpladsen ligger Københavns Vestegns Politi med godt 9 pct. isolationsfængslinger blandt varetægtsfængslingerne, mens der for Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi er tale om knap 8 pct.

Tabel 3. Antallet og varigheden af isolationsfængslinger og antallet af varetægtsfængslinger fordelt på politikreds.*

Politikreds	Varetægtsfængslinger	Afsluttede isolationsfængslinger	Andel isolationsfængslinger i forhold til varetægtsfængslinger	Varighed af isolationsfængslinger						
				1-7 dage	8-14 dage	15-28 dage	29-42 dage	43-56 dage	57 dage - 3 mdr.	over 3 mdr.
Nordjylland	360	12	3,3 %	5	3	4	0	0	0	0
Østjylland	484	6	1,2 %	4	0	0	2	0	0	0
Midt- og Vestjylland	430	4	0,9 %	0	4	0	0	0	0	0
Sydøstjylland	390	3	0,8 %	2	0	0	0	1	0	0
Syd- og Sønderjylland	524	4	0,8 %	2	2	0	0	0	0	0
Fyn	448	3	0,7 %	1	2	0	0	0	0	0
Sydsjællands og Lolland-Falster	404	32	7,9 %	3	25	2	1	1	0	0
Midt- og Vestsjælland	484	9	1,9 %	0	5	4	0	0	0	0
Nordsjælland	530	7	1,3 %	0	7	0	0	0	0	0
Københavns Vestegn	432	40	9,3 %	2	9	11	8	2	3	5
København	1.983	83	4,2 %	14	29	20	7	11	2	0
Bornholm	40	7	17,5 %	3	4	0	0	0	0	0
I alt	6.509	210	3,2 %	36	90	41	18	15	5	5

* Oplysninger om antal varetægtsfængslede stammer fra Rigspolitiet. Tallene vedrører påbegyndte varetægtsfængslinger.

4. Kriminalitetens art sammenholdt med varigheden af isolationsfængslinger

Tabel 4 viser sammenhængen mellem isolationsfængslingens varighed og den kriminalitet, de isolationsfængslede er sigtet for. Den gennemsnitlige varighed af alle isolationsfængslingerne i 2009 var 22 dage og svarer dermed ganske meget til det niveau, der var i 2008 (med 21 dage i gennemsnit).

Alle fem sager med mere end tre måneders isolationsfængsling angår røveri. Det er også i røverisager, der er den længste gennemsnitlige varighed af isolationsfængslinger, nemlig 35 dage. De næst længste isolationsfængslinger – 'manddrab og forsøg herpå' – har en gennemsnitlig varighed på 26 dage. I sager om vold og trusler, lov om euforiserende stoffer, narkotikakriminalitet, anden berigelse, våben (angår straffelovens § 192 a) samt andre straffelovsovertrædelser (angår § 124, stk. 2, hjælp til undvigelse) er den gennemsnitlige varighed på mellem 8 og 20 dage. Af disse er det sager vedrørende vold og trusler samt lov om euforiserende stoffer, der har de gennemsnitligt korteste varigheder – på henholdsvis otte og ni dage.

Tabel 4. Kriminalitetens art sammenholdt med varigheden af isolationsfængslinger.

Kriminalitetens art	Varighed af isolationsfængslinger								I alt 2009	I alt 2008	Gennemsnit i dage i 2009	Gennemsnit i dage i 2008
	1-7 dage	8-14 dage	15-28 dage	29-42 dage	43-56 dage	57 dage – 3 mdr.	over 3 mdr.					
Manddrab og forsøg herpå	3	13	3	4	6	1	0	30	49	26	24	
Vold og trusler m.v.	1	1	0	0	0	0	0	2	13	8	20	
Seksualforbrydelser	0	0	0	0	0	0	0	0	1	-	1	
Røveri	5	14	11	3	3	3	5	44	34	35	19	
Anden berigelse	5	0	2	1	0	0	0	8	17	14	14	
Narkotikakriminalitet	18	53	23	9	5	1	0	109	193	18	20	
Terrorisme	0	0	0	0	0	0	0	0	3	-	136	
Forb. vedr. våben	2	3	2	1	1	0	0	9	5	20	12	
Andre straffelovs-overtrædelser	0	4	0	0	0	0	0	4	7	11	25	
Lov om euforiserende stoffer	2	2	0	0	0	0	0	4	5	9	9	
I alt	36	90	41	18	15	5	5	210	327	22	21	

Som tidligere nævnt angår faldet i antallet af isolationsfængslinger fra 2008 til 2009 især sager vedrørende narkotikakriminalitet og manddrab eller forsøg herpå. På visse områder – røveri og våbenbesiddelse m.v. – har der imidlertid været en stigning i antallet af sager.

Da det samlede antal isolationsfængslinger er faldet fra 2008 til 2009, og den gennemsnitlige længde er nogenlunde uændret, er der et fald i det samlede antal dages isolationsfængsling. I 2008 var tallet på 6.910 dage, mens det i 2009 var 4.642 dage, svarende til et fald på 33 pct. Det samlede antal dage i isolation har været faldende siden 2004 og var i 2009 det laveste, der er registreret, siden denne statistik påbegyndtes i 2001.

5. Isolationsfængsling af unge under 18 år

Ingen af isolationsfængslingerne i 2009 angår unge under 18 år.

6. Nye længstetider for isolationsfængslingen

Ifølge de nye regler om isolationsfængsling fra 2007 må isolation ikke finde sted i et samlet tidsrum af mere end 14 dage, såfremt sigtelsen angår en lovovertrædelse, der ikke kan medføre fængsel i 4 år (retsplejelovens § 770 c, stk. 1), ikke i mere end 4 uger, hvis lovovertrædelsen kan medføre fængsel i mindst 4 år, men under 6 år (stk. 2), og ikke i mere end 8 uger, hvis lovovertrædelsen kan medføre fængsel i 6 år eller derover (stk. 3). Der kan dog af retten undtagelsesvis dispenseres fra 8-ugers reglen, hvis lovovertrædelsen forventes at medføre fængselsstraf på mindst 2 år (stk. 3).

I 2009 har der været 14 isolationsfængslinger i sager, der angår lovovertrædelser, der i normale tilfælde ikke kan medføre fængsel på 4 år eller derover. I en enkelt af disse sager har isolationsfængslingen været mere end 14 dage, nemlig 18 dage. Det kan skyldes, at sagen vedrører § 279, der i særligt grove tilfælde kan straffes efter § 286, stk. 2, som giver mulighed for fængsel i indtil 8 år.

Alle de øvrige 196 isolationsfængslinger i 2009 angår lovovertrædelser, der kan medføre mindst 6 års fængsel. Heraf varede ti isolationsfængslinger mere end 8 uger. Disse isolationsfængslinger omfatter otte sager fra Københavns Vestegns Politi, som angår groft røveri (§ 288, stk. 2). Dertil kommer to sager fra Københavns Politi, som angår henholdsvis manddrab (§ 237) og narkotikakriminalitet (§ 191, stk. 1).

Justitsministeriet
Lovafdelingen

DATO 9. august 2011

JOURNAL NR.
RA-2009-1211-0008

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00
FAX 33 43 67 10

Anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger 2008 - korrektion

Den 4. maj 2010 sendte jeg en redegørelse til Justitsministeriet vedrørende anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger i 2008. Den 15. juni 2010 sendte Justitsministeriet redegørelsen til Folketingets Retsudvalg, og jeg udsendte i forlængelse heraf den 27. august 2010 Rigsadvokaten Informerer nr. 13/2010.

Det har efterfølgende vist sig, at dele af det datagrundlag, som var grundlaget for min redegørelse, indeholdt visse fejl. Justitsministeriets Forskningskontor har derfor fundet det nødvendigt at korrigere dele af datagrundlaget. Disse korrektioner giver navnlig anledning til følgende justeringer i hovedkonklusionerne i min redegørelse:

- I 2008 blev der foretaget 679 langvarige varetægtsfængslinger
- Antallet af langvarige varetægtsfængslinger steg med 10 % i forhold til 2007
- Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger faldt fra 216 dage til 202 dage i forhold til 2007, mens de langvarige varetægtsfængslingers samlede varighed steg med 3141 dage, svarende til 2 %
- Den procentvise andel af langvarige varetægtsfængslinger var størst hos *Nordjyllands Politi*, hvor 24 % af samtlige varetægtsfængslinger var langvarige, og lavest hos *Østjyllands Politi*, hvor de langvarige varetægtsfængslinger udgjorde 6 % af alle varetægtsfængslinger
- Der blev – også efter det korrigerede datagrundlag – foretaget færre varetægtsfængslinger af unge under 18 år end i 2007

Det korrigerede datagrundlag samt min redegørelse af 4. maj 2010 med bilag vedlægges.

Jeg vil i lyset af ovenstående tage initiativ til at ophæve Rigsadvokaten Informerer nr. 13/2010 og samtidig udsende en ny Rigsadvokaten Informerer, hvor det korrigerede materiale og den tidligere udsendte er samlet.

Lennart Hem Lindblom

RIGSADVOKATEN

SIDE 2